GREVINDE DANNER
OG
KAMMERHERRE BERLING

INTERIØRER

VED

ALEX. THORSØE

H. HAGERUP'S FORLAG · KØBENHAVN
HOVEDKOMMISSIONÆR FOR NORGE
H. ASCHEHOUG & CO

Professor Ernst Laurell

Hochachtungsvoll u. ergebenst

Alex. Thorsön.

GREVINDE DANNER
OG
KAMMERHERRE BERLING

GREVINDE DANNER
OG
KAMMERHERRE BERLING

INTERIØRER

EFTER EN KAMMERFRØKENS FORTÆLLINGER

VED

ALEX. THORSØE

H. HAGERUP'S FORLAG
KØBENHAVN

Triers Bogtrykkeri (G. L. Lind & Numa Frænkel)
1912

FORORD

Skildringen paa de følgende Blade hidrører i det Væsenlige fra en Person, der var knyttet til Kronprinsesse Marianes Hofstat. Vedkommende opholdt sig hos Kronprinseparret paa dettes forskellige Residenser: Slottet i Odense, Frederiksgave og Kristiansborg i Kjøbenhavn. Da Hds. kgl. Højhed begav sig til sit Fædrehjem i Strelitz for ikke mere at vende tilbage til Danmark, fulgte Fortælleren med hende og tilbragte to Aar ved det storhertugelige Hof, hvorfor Karakteristiken af dettes Hovedpersonligheder beror paa Selvsyn og Selverfaring. Men det gælder iøvrigt om alle de Skikkelser, der optræder i den foreliggende Fremstilling og især om de to Personligheder paa denne Bogs Titelblad.

Hvad der her bydes Publikum er ikke Historieskrivning i egenlig Forstand, men det er Hovedindholdet af en Hoffunktionærs Erindringer og Fortællinger, i novellistisk Gengivelse.

FØRSTE KAPITEL

Midt i Juni 1845 gæstede Kong Frederik Vilhelm den Fjerde af Preussen med et stort Følge Kjøbenhavn. Han fandt den mest udsøgte Modtagelse fra Kongens, Kronprinsens og hele Hoffets Side. De Udflugter til Slottene i Hovedstadens Omegn, til Kronborg og Frederiksborg samt Besøgene i Kunstsamlingerne, som den dannede og begavede Monark foretog, gjorde et saa meget mere tiltalende Indtryk paa ham, som Sommervejret under hele hans Ophold her var henrivende skønt. »Da jeg var i Nordens Athen!« plejede han altid senere at sige, naar han omtalte sit Besøg ved det danske Hof. —

Blandt Hs. preussiske Majestæts Følge var der to Herrer, i hvilke Kronprins Frederik fandt særligt Behag, nemlig: Gehejmesekretær Horberg og Rejsepostmester Balde. Den første udmærkede sig ved sine Kundskaber i nordisk Arkæologi, og her havde Kronprinsen, der selv var oldkyndig, altsaa et aandeligt Berøringspunkt med ham. Den anden var en udpræget Sportsmand, der med sin Sans for alle legemlige Idrætter forbandt levende Interesse for tekniske Foretagender. Som en Følge

heraf gjorde han et vindende Indtryk paa Hs. kgl. Højhed, der yndede Jagt, Fiskeri og i det Hele Livets praktiske Sysler.

Hr. v. Balde havde under sine Samtaler med Kronprinsen berørt Typografien i Kjøbenhavn og gjort nogle Spørgsmaal om Presseforholdene her. Hs. kgl. Højhed havde svaret, at han kun havde et løst Kendskab til disse Æmner, men han kunde dog med Sikkerhed sige, at det »Berlingske Officin« var en meget fremragende Institution i de berørte Retninger. Rejsepostmesteren yttrede Lyst til at se hint og tilføjede, at et Besøg der ogsaa i høj Grad vilde interessere hans ærede Ven, Geheimekæmmerer Schiøning, der var blandt Følgets Herrer. Kronprinsen havde redebont erklæret, at det skulde være ham en Glæde, om de vilde ledsage ham til Officinet den følgende Dag. Tidspunktet skulde Hr. v. Balde faa nærmere Underretning om.

Bladudgiver og Bogtrykker Karl Berling blev meget forbauset, da Kronprinsens Adjudant, Kammerjunker Bibow, indfandt sig hos ham med Forespørgsel, om det vilde være ham belejligt at modtage Hs. kgl. Højhed og to Herrer af Hs. preussiske Majestæts Følge næste Formiddag: de ønskede at se Officinet. Svaret lød, at det vilde være Ejeren en overordenlig stor Ære at forevise sit Etablissement for dem.

Til det fastsatte Tidspunkt kørte to elegante Kalescher ind i det berlingske Officins Gaard i Pilestræde. I den første sad Kronprinsen med

Geheimekæmmereren ved sin Side, i den anden Adjudanten, Kammerherre Bülow, med Rejsepostmester Balde. Ved Sidebygningens Trappe stod Bogtrykker Berling og Redaktør Nathanson, selvfølgelig begge klædte i Galla. Hs. kgl. Højhed besvarede de to Herrers Hilsen med et jovialt Smil, hvorefter han bemærkede, at det vilde i høj Grad interessere ham selv og de preussiske Gæster at se den navnkundige Tidendes Officin. Han nævnede Navnene paa de to Fremmede og meddelte disse, af hvem de modtoges. Derpaa steg alle op ad Trappen, idet Berling gik i Spidsen. Vandringen gennem Lokalerne begyndte; Etablissementets Ejer fungerede som Cicerone for Kronprinsen og Schiøning; samme Hverv havde Nathanson overfor Balde og Bülow. Begge løste Opgaven med megen Tungefærdighed og et vist Lune. Redaktøren var nemlig af Naturen udrustet med Svada; Udgiveren havde under sit Ophold i Paris udviklet sit Konversationstalent. Efter at de rummelige og hyggelige Redaktionsværelser var passerede, traadte man ind i Sætteriet, hvor Typograferne i Søndagspuds stod opstillede ved Pultene. Derfra begav Selskabet sig til Trykkeriet, hvor de store Presser toges i Øjesyn. De preussiske Herrer udtalte sig med den varmeste Anerkendelse om Etablissementet, idet de enstemmigt erklærede, at Berling kunde betegnes som Danmarks Brockhaus. Hs. kgl. Højhed udbrød, at denne Udtalelse glædede ham som Landets fremtidige Konge overordenlig.

Berling indbød efter Vandringens Tilendebringelse Kronprinsen og Herrerne til en lille Dejeuner i sin Lejlighed. Indbydelsen modtoges med et Smil og en erkendlig Haandbevægelse, hvorefter han førte Selskabet til sin elegante og rigt udstyrede Salon, med store Pillespeile, Malerier paa Væggene, to Kanapeer i Empirestil, et ovalt Mahognibord midt paa Gulvet, omgivet af Fløilslænestole, hvidlakerede blaatbetrukne Stole ved Vinduerne og en prægtig Lysekrone under Loftet. Det Hele gjorde Indtrykket af materiel Velstand og var et taust Vidnesbyrd om fremragende industriel Dygtighed.

Blandt Billederne vakte et Par Landskabsmalerier henholdsvis af Kiærschou og Skovgaard især de fremmede Herrers Opmærksomhed. De fandt, at denne Kunstgren stod overordenlig højt i Danmark. Paa en Konsol stod en Rytterstatuette, modelleret af Frøken Herbst og denne fine, smagfulde Figur fremkaldte beundrende Udbrud fra Schiøning og Balde, der i den saa et Vidnesbyrd om Thorvaldsens kunstneriske Indflydelse. Kronprinsen og Bülow betragtede med Fornøjelse et temmelig stort Billede af Kloss, forestillende »Kutteren Neptun ved Nyborg«. Det var Hs. kgl. Højheds Yndlingsfartøj, med hvilket han plejede at sejle omkring i de danske Farvande. Lige i Nærheden hang N. Henriques' Maleri: »Studenternes Fakkeltog til Kronprinseparret 1841«. Hs. kgl. Højhed kastede kun et flygtigt Blik paa det og vendte sig hurtigt mod et Frugt- og Blomster-

stykke af Jensen, da Berling traadte hen til ham og med et Buk indbød ham og Selskabet til at indtage den serverede Forfriskning. Fløidøren til en stor Spisestue ved Siden af Salonen aabnedes, og nogle Øjeblikke efter sad Herrerne omkring et elegant dækket Bord, med en pragtfuld Sølvopsats.

Frokosten bestod af Østers og Champagne. To kjoleklædte Tjenere besørgede Serveringen. Konversationen gik let og livligt, og drejede sig om Bournonvilles Ballet »Napoli«, som de preussiske Gæster lige havde set ved Festforestillingen i det kgl. Theater. Man berømmede de interessante Folkelivsbilleder og Dekorationerne. Kronprinsen bemærkede, at han paa sin Rejse i Italien havde besøgt Ballettens Skueplads. Lige før Selskabet rejste sig fra Bordet, spurgte v. Balde Berling, om han ikke var af tysk Adel. Svaret lød bekræftende, idet den Adspurgte betegnede Lauenborg som Slægtens Stamland.

I en let animeret og humoristisk Stemning rejste Selskabet sig fra Bordet, sluttede sig til Hs. kgl. Højheds Tak og begav sig ned til Kalescherne. Efter at Kronprinsen havde henvendt et Par venlige Ord til Berling, gav han Afgangssignal til Kusken. Vognene kørte til Kristiansborg, hvor han havde sin Residens, naar han opholdt sig i Hovedstaden. Hs. kgl. Højhed var jo Fyens Gouvernør og havde altsaa sit sædvanlige Virkefelt paa Øen.

Hs. preussiske Majestæts Besøg hos Kongeparret havde været en epokegjørende Begivenhed i det danske Hofs Aarbøger: siden Peter den Store havde nemlig ikke nogen Stormagtshersker gæstet Kjøbenhavn. Frederik Vilhelm den Fjerde var i det Ydre en baade imponerende og tiltalende Personlighed, der trods sit Embonpoint bevægede sig med Lethed og Elegançe. Han var paa dette Tidspunkt halvtredsindstyve Aar, altsaa henved en halv Snes Aar yngre end Kristian den Ottende, men naar han talte, bragte hans vindende Smil, hans livlige Gestikulation og ildfulde Blik Omgivelserne til at glemme hans Alder. Da kastede hans æstetiske Begavelse, hans Intelligens og Kundskabsfylde et foryngende Skær over ham. Naar Hs. Excellençe Overhofmarskal Levetzau senere berørte ham i sin Konversation, plejede han altid med en navnkundig tysk Forfatter at betegne ham som »Romantikeren paa Thronen«. Vel var Frederik Vilhelm den Fjerde og Kristian den Ottende baade ved deres videnskabelige og kunstneriske Sans og ved deres levende Interesse for Arkæologien og Naturforskningen aandsbeslægtede Naturer, men Preusseren stod højere i Begavelse og Viden end hans danske Kollega. Som Souveræner nærede de begge samme Forestillinger om Kongedømmets guddommelige Oprindelse og Sendelse, hvorfor de betragtede Enevælden som den bedste Regeringsform og følgelig stillede de sig uvilligt overfor den konstitutionelle, endsige den demokratiske Frihedsbevægelse.

Den fremmede Monarks Besøg paa Universitetet, i Frue Kirke, i Kunstkammeret og paa Kunstakademiet, hvor Kronprinsen i Egenskab af Præses overrakte ham Diplom som Æresmedlem, var baade for ham selv og hans Ledsagere en virkelig aandelig Nydelse. Kongen var personlig begejstret over de Aandsværdier, der paa disse Steder mødte hans Blik, og de sindrige Bemærkninger, hvortil de henrev ham, vakte Omgivelsernes Beundring. Med den varmeste Anerkendelse udtalte Kong Frederik Vilhelm sig i Theatret om den dramatiske Kunsts Blomstring i Danmark, om de store Skuespillere og Skuespillerinder, og han betonede stærkt det poetiske Indtryk, som de sydlandske Folkelivsbilleder i Bournonvilles Balletter havde gjort paa ham.

Det store Gallataffel i Kristiansborg Slots Riddersal stod i Hofkavallerernes og Hofdamernes Erindring som noget af det mest straalende, de havde oplevet. Ved slige Lejligheder udfoldede det enevældige Kongedømme hele sin Glans baade i Servicets Pragt samt i Anretningens Smagfuldhed og Elegance. De kongelige Gallatafler var saa at sige Gradmaalere for, hvor højt Gastronomien indtil det Tidspunkt havde bragt det, og Menuen var altid sammensat med lukullisk Virtuositet. Men hvad der forlehnede disse Festtafler med en særlig Buket, var den Kreds af smukke Damer og ridderlige Herrer, som altid deltog i dem. Fin og interessant Konversation smeltede med Taffelmusiken sammen til et harmonisk Hele. Theater og Kunst

var gerne Hovedæmnet for Samtalerne, der i Overensstemmelse med Situationen havde et let og pikant Skær. I slige Øjeblikke glimrede Kong Frederik Vilhelm; thi han var i Kraft af Naturanlæg og sin omfangsrige Viden en Mester i Konversationen, og det samme gjaldt efter en noget formindsket Maalestok om Kristian den Ottende. Under Taflet udbragte de to Monarker selvfølgelig hinandens Skaal, men Talerne havde et rent personligt Præg. Dog priste Kong Frederik Vilhelm sig lykkelig over at have set »Nordens Athen«. Kristian den Ottende glædede sig over at have modtaget paa sin Hovedstads Grund en Souveræn, der kunde betegnes som en Aandsfælle af Pisistratus.

Efter Tafflet var der, som det i Datidens Hofsprog kaldtes, »commerage«. Her lod Kong Frederik Vilhelm og Kong Kristian, der begge havde Affinitet til det andet Køn, deres Vid og Lune spille. Her gjorde blandt det preussiske Følge General Neumann, Hofmarskal Meyerinck og Major Bonin Furore ved deres elskværdige Jovialitet. En Yttring af sidstnævnte bevaredes i Hofkredsenes Erindring. Han konverserede med den skønne Komtesse Holck-Winterfeldt, der kom til at berøre et stærkt Tordenvejr, hun nylig havde oplevet. Den preussiske Officer bemærkede med et Smil at Lynet visselig var farligt for hende, eftersom hun var saa tiltrækkende. Skønt Selskabets Opmærksomhed væsenlig var koncentreret om Monarkerne, saa havde man dog ogsaa Tanken hen-

vendt paa Alexander Humboldt og Hans Kristian Ørsted, der stod i livlig Konversation med hinanden. Det var to Konger i Aandens Verden, som Overhofmarskal Levetzau bemærkede.

Men hvor livligt og elskværdigt de kongelige Personer paa Amalienborg end var optraadte under Festlighederne for Hs. preussiske Majestæt, saa skjulte der sig dog under den smilende Overflade Forstemthed hos en Enkelt og ængstelig Uro hos Andre.

Den første Stemning var fremherskende hos Kong Kristian den Ottende, den anden gjorde sig især gældende hos det danske Landgrevepar: Hs. Majestæts Søster og hendes Gemal. —

Kong Kristian var paa dette Tidspunkt i sit tredsindstyvende Aar. Han var endnu en meget smuk Mand, med fine, ædle Ansigtstræk, et fyldigt krøllet Haar med Sølvstænk, et livligt, aandfuldt Blik, en velvoxen, elegant Personlighed med nogen Førlighed og en let, hurtig Gang, naar han da ikke hjemsøgtes af en vis Aarelidelse, hvad stundom var Tilfældet. Han var begejstret for alt det skønne, der traadte ham i Møde i Naturen, Kunsten og Historien, men særlig hyldede han Skønheden, saaledes som den aabenbarede sig i Kvinden. Den erotiske Ild, der i Ungdommen havde været af en vulkansk Natur, brændte vel endnu i hans Hjerte, men den havde i Aarenes Løb tabt noget af sin intensive Kraft. De bedaarende nymfeagtige Væsener, han i sin Manddoms fulde Styrke havde mødt især i Italien stod som

lysende Stjerner paa hans Erindrings Himmel, og naar han skønne Sommeraftener vandrede ene i Sorgenfris pragtfulde Alleer, nynnede han af og til en Barcarole og ihukom sin Armida, Amasia, Olympia, sin Aspasia eller Fryne. Men af Kongens erotiske Tilbøjeligheder maa man ingenlunde drage den Slutning, at han ikke inderlig elskede sin Gemalinde, den smukke Dronning Karoline Amalie; thi han nærede for hende en Kærlighed, der indesluttede den største Højagtelse for hende som Kvinde og Livsledsagerinde. Men hans Ægteskab med hende havde en Mangel, der vakte Sorg hos ham og Bekymringer af en anden Art — det var barnløst. At min skønne Hustru med det deltagende Sind og det varme Hjerte ikke kan blive Moder, sukkede han ved sig selv. Han var, naar denne Stemning kom over ham, lige ved at bebrejde sig selv Impotens, men da smilte han pludselig tilfreds paa Hofmands Vis, idet han hviskede: Mit Stamtræ er ikke uden Aflæggere, men de gro i det Skjulte, i Sorgenfris, Fredensborgs og Bernstorfs smukke Omgivelser. Slig illegitim Descendens hørte ifølge Datidens Hofbegreber nødvendigvis med til den Stab, der burde flankere en Grandseigneurs eller en enevældig Konges Livsbane.

Men det var kun i enkelte Øjeblikke, at Kongen med et Anstrøg af Versailleshoffets libertinske Tænkemaade og en Luftning af romantisk Humor satte sig ud over hin berørte Mangel. Thi i Virkeligheden beklagede han af Hensyn til sit

Riges Sammenhold, at han ikke havde en Søn foruden Kronprinsen, og det skar ham ligefrem i Hjertet, at dennes Ægteskab fremdeles var barnløst. Fik Hs. kgl. Højhed ikke nogen Søn og tilfaldt Kronen den barnløse Prins Ferdinand, saa var der Udsigt til, at det danske Monarki vilde blive sprængt, thi ved den kongelige Mandslinies Uddøen vilde Augustenborgerne trods Kongeloven sikkert sætte sig paa Slesvig-Holsteins Throne. Udsigten hertil vilde blive forpurret, hvis Kronprinsen fik mandligt Afkom. Men vilde en saadan Eventualitet indtræde, thi nu var han paa femte Aar gift med Prinsesse Mariane af Mecklenborg-Strelitz, og Forbindelsen havde ikke blot været gold, men Forholdet mellem Ægtefællerne særdeles kjøligt. Som Stifter af et nyt Dynasti følte Kong Kristian det imidlertid som sin Pligt imod Historien, at han sørgede for sin Æts Blomstring i Mandslinien, hvortil kom det statsretlige Hensyn til hans Riges fremtidige Sammenhold. I den Retning repræsenterede han overfor sine oldenborgske Forfædre en Aarhundreder gammel Tradition, og denne vilde han som Kronens Besidder opretholde. Men hvorledes skulde han sikkre sig hin Blomstring? Det var et af de delikateste Spørgsmaal, der havde foreligget for nogen dansk Konge. —

Der var kun Tvende, for hvem Kristian den Ottende aabnede sit Hjerte, — og det kun med den største Forsigtighed, — naar Kronprinsens

Ægteskab bragtes paa Bane enten i Hofkredsene eller gav den offenlige Mening i Hovedstaden Anledning til Bemærkninger. Sligt skete hver Gang Hds. kgl. Højhed begav sig til et af sine langvarige Besøg ved Forældrenes Hof i Strelitz. Hvad Dronningen angaar, da berørte Kongen efter det første Par Aars Erfaringer kun i almindelige Udtryk Sønnens ægteskabelige Forbindelse og lod stadig, som om alt i den Henseende var, som det burde være, om han end tilstod, at der af og til kunde komme en lille Kurre paa Traaden mellem Ægteparret.

De to berørte Fortrolige var Grev Frederik Reventlow og Prins Ludvig Bentheim. Den første, Søn af den berømte Lehnsgreve til Kristianssæde paa Lolland, hørte til Hs. Majestæts Ungdomsvenner. Han var en smuk Mand og Kvindernes Ridder og havde under sin lange diplomatiske Virksomhed ved Hofferne i Rio de Janeiro, Lissabon og London tilegnet sig et fint, slebent Væsen. Han fortalte med Verve og et ypperligt Minespil pikante Historier og Eventyr, og netop derved havde han vundet Prins Kristians Interesse; thi Hs. Højhed følte, at han og Reventlow var aandelig beslægtede paa Amourettens Omraade. Mellem Prinsen og Greven førtes en stadig Korrespondance, og hver Gang sidstnævnte havde Congè og besøgte Hjemmet, var han sin kongelige Velynders stadige Gæst. Kronprins Frederiks andet Ægteskab bragte Kong Kristian og Grev Reventlow i endnu intimere Forbindelse med hin-

anden. Det var nemlig Greven, der paa Hs. Majestæts Vegne havde ført Underhandlingerne om dette Ægteskab med den eventuelle Bruds Fader, Storhertug Georg af Mecklenborg-Strelitz. Da Forbindelsen mellem Kronprinsen og Prinsesse Mariane truede med at briste, og da Haabet om en fremtidig mandlig Arving til Riget dermed syntes at skulle slukkes, søgte Kongen at opretholde Ægteskabet, og til Forebyggelse af Skilsmisse betjente han sig med en vis diplomatisk Snildhed af Reventlow. Storhertugen var nemlig bleven indtagen i denne som Personlighed og tillagde hans Raad og Anskuelser stor Betydning. Samtidig maa det fremhæves, at Kronprinsesse Mariane beundrede og elskede sin Fader og bestræbte sig for at opfylde de Ønsker, der laa ham alvorlig paa Hjerte. Disse Forhold kendte Kristian den Ottende og benyttede sig deraf. Han havde ifjor og iaar ladet Gesandten kalde tilbage fra London og overdraget ham en Sendelse til Strelitz. Reventlow skulde overfor Storhertugen betone, at Kronprinsen og Kongen inderlig længtes efter, at Kronprinsessen vilde vende tilbage til Kjøbenhavn, hvor hun savnedes overordenlig. Reventlow skulde tilføje, at Hs. Majestæt i den senere Tid havde begyndt at skrante noget og mulig kunde han blive tvungen til at lade Kronprinsen vikariere for sig; men i det Tilfælde var Hds. kgl. Højheds Nærværelse dobbelt nødvendig. Kong Kristian havde med diplomatisk Snildhed paalagt Reventlow, at han ved det lille tyske Hof ved enhver passende Lej-

lighed skulde betone, at Prinsessen som Arving til Danmarks gamle Kongekrone jo gik en glimrende Fremtid i Møde. Gesandten havde netop tilendebragt sin Sendelse til Strelitz, da Kong Frederik Vilhelm af Preussen forlod Kjøbenhavn. Reventlow havde fundet den elskværdigste Modtagelse hos Storhertugen, der med Hensyn til sin Datter havde erklæret, at hun var meget nervesvag, hvorfor et længere Ophold ved Badet i Pyrmont var nødvendigt for hende. Han havde venligt spurgt om Kronprinsens Befindende, og det samme havde været Tilfældet med Kronprinsessen. Hvad Hds. kgl. Højheds Tilbagekomst til Danmark angik, da havde Reventlow ikke opnaaet noget Tilsagn. Denne Omstændighed gjorde et mørkt og nedslaaende Indtryk paa Kong Kristian. Han vilde mindst af alt gaa ind paa en Skilsmisse mellem det kronprinselige Par. Saa længe Ægteskabet vedvarede, var der Haab med Hensyn til Sukcessionen. Sine Tanker i den Retning antydede han dog kun for Reventlow, der imidlertid gennemskuede ham.

Det samme var Tilfældet med Kongens anden Fortrolige, Prins Bentheim-Steinfurt, en meget interessant Personlighed, der var jævnaldrende med ham. Denne slanke og ranke, velvoxne Mand med det mørke Haar, de markerede, smukke Ansigtstræk og det livlige Blik var en af de bekendte Typer i Datidens Kjøbenhavn. Den fyrstelige bentheimske Families Herresæde var Slottet Steinfurt i Westfalen og Slægten rakte i Tiden tilbage

til Karolingernes Æra. Prinsen havde siden Aarhundredets Begyndelse været Officer i den danske Hær. Han havde gjort Tjeneste som Kaptain ved Prins Kristian Frederiks Regiment, nu var han karakteriseret General, og paa hans Bryst glimrede ved Siden af Dannebrogsordenens Storkors en Række udenlandske Dekorationer, deriblandt den russiske Alexander Nevsky Orden og St. Annaordenen. Mellem Bentheim og Kong Kristian var der ogsaa et Slags Familiebaand, idet han var Halvsvoger til Prins Vilhelm af Hessen-Filipsthal, Prinsesse Julianes afdøde Ægtefælle.

Prins Kristian havde for en Række Aar tilbage, da han sammen med sin Gemalinde, Karoline Amalie, opholdt sig i Pyrmont, foretaget en Udflugt til Slottet Steinfurt og tilbragt en Uge hos Fyrst Alexius af Bentheim, en fint dannet Mand. Her saa Prinsen Fyrstens og sin Vens skønne Søster, Prinsesse Henriette, og tænkte altid med Beundring tilbage paa denne Kvinde, der af Samtiden betegnedes som Venus Urania. Den Egenskab hos Prins Bentheim, der særlig interesserede Kong Kristian, var hans minutiøse Kendskab til det russiske Hofs cronique scandaleuse. Prinsen kunde med Lune fortælle om, hvorledes Kejserinde Elisabeth havde befalet, at Storfyrstinde Katharina i sit Ægteskab skulde skaffe en Thronfølger og havde sørget for, at den smukke Adelsmand, Sergius Soltikow, løste Opgaven. Kongen hørte smilende paa Fortællingen og bemærkede en Gang, da Bentheim atter berørte Æmnet, at

Frederik den Store af Preussen havde erklæret, at i et Spørgsmaal af den Natur burde Hensynet til »Statsraison« være alt afgjørende. Hs. Majestæt indlod sig ikke videre paa Sagen, men det var øjensynligt, at han mediterede over den. —

ANDET KAPITEL

En Gang om Ugen var der om Formiddagen stort Kaffeselskab for Hoffets Damer hos Landgrevinde Charlotte i det Levetzauske Palais paa Amalienborg, det Palais, der mange Aar senere beboedes af Kristian den Niendes Søn, Kronprins Frederik. Landgreveparrets Bolig udmærkede sig for de daglige Beboelsesgemakkers Vedkommende ved den største Hyggelighed og Bekvemmelighed i Henseende til Møblement og Udstyrelse. Hvad Salonerne og Selskabssalene angik, da var de pragtfulde og bar overalt Elegancens Præg. I Henseende til »manière de vivre« stemte det overens med Landgreveparrets Princip, at man om Hverdagene skulde leve kraftigt, sundt og behageligt, men paa Festdage og ved officielle Lejligheder skulde man i Samklang med sin kongelige og fyrstelige Byrd udfolde den Glans og den Flothed, som Stillingen burde føre med sig. Ellers var baade Landgrevinden og Landgreven i det daglige Livs Færd og Transaktioner meget nøjeregnende og paaholdende, for ikke at sige knebne. Derfor havde de, efter hvad den offenlige Mening fortalte, ogsaa sammensparet sig en anseelig Pengesum.

De elskede begge Penge, og de var saaledes stillede, at de stadig kunde forøge deres Mammon med rentebærende Obligationer. Landgrevinde Charlotte, Kristian den Ottendes Søster, oppebar aarlig en Appanage af over fire og halvtredsindstyve tusinde Kroner, og Landgreven havde som Gouvernør i Kjøbenhavn og Generalløjtnant i Hæren en Gage af over syv tusinde Kroner. Da Ægteparret havde Sans for Bankierforretninger, kunde der udrettes noget med denne samlede Indtægt, især da den var afgiftsfri.

Iøvrigt gik Landgrevinden ikke fuldstændig op i Økonomi; thi hun havde Skønhedssans og Respekt for Kundskaber. Hun drog derfor som Moder Omsorg for, at hendes to Døtre, Prinsesserne Louise og Augusta, lærte at tegne, male og spille samt at tale Fransk og Engelsk nogenlunde perfekt. Tysk hørte til det sædvanlige Omgangssprog i Landgrevens Palais.

Hs. Durchlauchtighed havde med faderlig Interesse og Strenghed taget sig af Sønnens, Prins Frederik af Hessens Opdragelse, og denne var væsenlig bleven ledet i militær Retning og Aand. Landgreven var en stiv og stram Paradesoldat i Frederik den Sjettes Stil, der med ubøjelig Fasthed i enhver Henseende opfyldte »Regulativets« Bestemmelser. Han havde aldrig været med i nogen Bataille, men som ung Mand havde han som Oberst for et jysk Infanteriregiment deltaget i den treaarige fjendlige Okkupation af det nordlige Frankrig. Gennem Slægtskab med Frederik den

Sjettes Svigerfader, Landgrev Karl af Hessen, ved Kongens Yndest og ved sin Mani for Gamachetjeneste steg han ifølge sin Byrd til Charger som Generalløjtnant og Gouvernør i Fæstningen København. Den vel voxne, smukt proportionerede Mand med de livlige Øjne og de kønne Ansigtstræk tog sig imponerende ud, naar han viste sig i sin røde Generalsuniform med Brystet fuldt besat med Ordener. Hs. Durchlauchtighed kunde ikke blot med Stolthed pege paa Elefantordenens Stjerne, men han bar ogsaa Æreslegionens Kors, og dertil sluttede sig russiske, preussiske, hessiske og hannoveranske Dekorationer. Sligt forhøjede hans i Forvejen udprægede Selvfølelse, og han havde næppe nogensinde smilt kritisk ved Tanken om, at alle disse Udmærkelser udelukkende skyldtes hans Fødsel og Familieforbindelser. Aaret forinden det Tidspunk, hvorom der her er Tale, havde Hs. Durchlauchtighed befundet sig paa sit europæiske Rys Apogæum. Hans Søn, Prins Frederik, var bleven gift med Czar Nikolai den Førstes Datter, Storfyrstinde Alexandra, og hvilken Lykke var det ikke fra et fyrsteligt Synspunkt! Czaren stod som Europas mægtigste Hersker, til hvem alle Souveræner saa op i dyb Ærefrygt, og han, Kontinentets Herre, var bleven Svigerfader til Landgrevens Søn! Svimlende Tanke! Desværre gjorde Døden efter et kortvarigt Ægteskab Ende paa det unge Pars og Landgrevens Lykke. I Eftersommeren omskiftede Storfyrstinden Timeligheden med Evigheden, efter at have født en Prins, der snart fulgte

hende i Graven. De stolte Fremtidsperspektiver lukkede sig for Landgreven!

Men Landgrevinde Charlotte forstod at trøste ham. Efter hvad hendes intime Omgivelser fortalte, mindede hun ham stadig om, at Sønnen jo dog havde Udsigt til en glimrende Fremtid, idet han var præsumtiv Thronarving til Kurfyrstendømmet Hessen. Og dertil kom, at Himlen jo ogsaa kunde tilsmile hende. Prins Ferdinands Ægteskab med Prinsesse Karoline var jo barnløst, og Kronprins Frederiks Giftermaal med Prinsesse Mariane tegnede sikkert til at blive det samme. Men i det Tilfælde tilfaldt ifølge Kongeloven Kronen hende. Naar Landgrevinde Charlotte tænkte paa denne Fremtidsmulighed, tindrede hendes Øjne, hendes smukke, slanke Skikkelse ligesom højnede sig, og hun betragtede sin Gemal med et triumferende Blik. Tænk, Danmark Kongekrone kunde komme til at smykke hendes Hoved! Landgreven saa beundrende paa sin kongelige Ægtefælle, men da han selv havde følt, at Illusioner kunde briste, plejede han, naar denne Sag kom paa Bane, at sige med eftertænksom Mine og med en afvisende Haandbevægelse, at Fremtiden jo muligt havde tiltænkt Kronprinsen, hvis Ægteskab kun var faa Aar gammelt, en mandlig Arving. Tanken om en saadan Eventualitet var ligesom et Stik i Hjertet paa Hds. kgl. Højhed, paa hvem Udsigten til en Krone udøvede en fascinerende Magt. Hun blev bleg og taus og gentog efter nogen Grublen, hvad hun saa ofte havde ytret, at Kron-

prinsens Forbindelse med Mariane jo egenlig ikke var noget Ægteskab. Hs. Durchlauchtighed plejede da at sige, at heldigvis var hans Søsterdatter ikke nogen Karoline Mathilde. Hertil bemærkede Landgrevinden, at hendes Bedstemoder, Dronning Juliane Marie, den Gang havde grebet altfor sent ind. Slige Spørgsmaal kunde være af den Natur, at man burde handle hurtigt og resolut. —

Disse Sammenkomster i Landgrevens Palais, hvilke Arveprinsesse Karoline med et fra Holberg laant Udtryk kaldte »Kaffesøstrenes Konvent«, var den Gang navnkundige i de Kredse, der sammenfattes under Betegnelsen »la haute volée«. Landgrevinden var ved slige Lejligheder uforlignelig som Værtinde. Hun havde en elskværdig Bemærkning til enhver af Deltagerne, med et Smil paa Læben ledede hun ligesom med en usynlig Kommandostav de serverende Lakaier saaledes, at Ingen blev forbigaaet eller glemt. De her forsamlede Hofdamers Kreds var selvfølgelig elegant, dog ikke blot det, men tillige højst interessant Af Skønheder fandtes der egenlig kun en enkelt blandt dem, nemlig: Frøken Louise v. Zytphen, der var Hofdame hos Dronningen, men gennemgaaende havde de alle et tiltalende Fysiognomi, en smuk Figur og en god Væxt. I deres ydre Fremtræden og Holdning var der Plastik og Ynde. I den Retning havde de ikke blot Forbilleder i Majestæterne, saaledes som disse optraadte ved Hoffesterne og i de smaa intime Cirkler, men de var ogsaa i den Retning paavirkede af det kgl. Theaters store

Kunstnerinder, af Nathalie Ryge, Johanne Louise Heiberg og Anna Nielsen, hvortil kom Indflydelsen af Bournonvilles Balletter, der var beherskede af Gratiens Lov. Ser vi fra det Ydre hen til det Indre og spørger, hvorledes det forholdt sig med den aandelige Begavelse i Kredsen, bliver Svaret, at i saa Henseende var der i de daværende syv kvindelige Hofstater kun tre Damer der hævede sig over det sædvanlige, hvad der yttrede sig i deres fine Lune og kritiske Blik, som hos enhver af dem havde et forskelligt Karaktergrundlag: det var Frøknerne Karoline Oxholm, Blanca v. Huygens og Louise Zytphen. Den første, der nu var over de fyrre, udmærkede sig ved et dybt, følsomt Gemyt og var i Besiddelse af et stort Fortællertalent. Fra Vestindiens Grund, paa hvilken hun var født, havde hun i sin Sjæls Inderste medbragt noget af den tropiske Varme, og derfor fik hendes Tale, naar hun kom i Affekt, en sydlandsk Glød, mens hendes vittige Bemærkninger funklede som vulkanske Gnister. Var der Hjertelighed og Stemning hos Frøken Oxholm, saa var skarp Forstand, udpræget Selvfølelse, Trang til at gøre sig gældende og snærtende Lune Hovedegenskaber hos Landgrevinde Charlottes Hofdame, den tredive-aarige Frøken Huygens. Hun var af hollandsk Byrd; hendes Fader havde været Gesandt for den bataviske Republik her ved Hoffet i Aarhundredets Begyndelse. Hun havde forstaaet at vinde Landgrevindens Yndest og ubetingede Fortrolighed, men da hun var intrigant og temmelig uforsonlig af

Tænkemaade paavirkede hun Hds. kgl. Højhed alt andet end heldigt. Hun havde et sikkert Blik for enhver Mangel eller skrøbelig Side hos alle dem, med hvem hun kom i Berøring og gav altid sin Opfattelse et træffende, lidt bidende Udtryk. Hun var anlagt paa Selvbeundring og havde vanskeligt ved at se det Store og Ædle hos de Samtidige, i hvis Karakter det virkelig fandtes. Den nogle og tyveaarige Frøken Zytphen var derimod en Skønhedsaabenbaring i det Ydre og en indtagende Personlighed ved sit friske følelsesfulde Sind og sit strømmende Lune, der kunde virke bedaarende paa hendes Omgangskreds. Sit elskværdige Vid udfoldede Frøkenen altid ved disse Kaffeselskaber, og det havde den Egenskab, at det altid prægedes af en nobel Tænkemaade, hvorfor det gjorde et dobbelt vindende Indtryk. Den smukke Dame fortalte med et klangfuldt Organ, med et skelmsk Blik og en levende, karakteristisk Plastik. Det Eneste Hofdamerne havde at bebrejde hende var, at hun stundom af sin Nysgærrighed lod sig forlede til en mindre overlagt Optræden.

Under et af disse Kaffeselskaber havde man, hvad en Indviet senere meddelte, talt om Festerne i Anledning af det nylig stedfundne nordiske Studentermøde, om Breve fra Deltagerne i Korvetten »Galathea«s Jordomsejling og et storartet Fyrværkeri i Tivoli, da Frøken Zytphen henledede Talen paa Kronprinsessen. Hun havde paa sin Rejse til Harzen foretaget en Udflugt til Pyrmont, hvor hun havde haft Audiens hos Kronprinsessen, der i

Forening med sin Moder, Storhertuginde Marie af Mecklenborg-Strelitz, benyttede Badet der. Frøkenen havde ogsaa der truffet Kronprinsens Hofchef, Kammerherre Oxholm.

Da Kaffeselskabet var til Ende og Hofdamerne som sædvanlig trak sig tilbage med en dyb Reverens for Landgrevinden, bad denne med sagte Stemme og en hemmelighedsfuld Mine Frøken Zytphen om at træde med hende ind i Kabinettet ved Siden af Gemakket. Samtidig gav hun Frøken Huygens et Vink om at følge med. Hds. kgl. Højhed tog Plads i en stor Fauteuil, hun indbød med en Haandbevægelse Frøken Zytphen til at sætte sig paa en Stol foran sig; Blanca Huygens anbragte sig ligesom for at være ubemærket i Hjørnet af en Canapè i Baggrunden.

Landgrevinden opfordrede Frøken Zytphen til, saa omstændeligt hun formaaede det, at skildre Kronprinsessens Ophold i Pyrmont. Hds. kgl. Højhed forsikkrede, at hendes Svigerindes Datter laa hende overordenlig paa Hjerte. Hun elskede Kronprinsessen, og hun var saa ængstelig for, at hendes stærke Nervøsitet mulig skulde hidføre en Katastrofe.

Den unge Frøken svarede, at Landgrevinden næppe burde frygte for en saadan Eventualitet. For det første havde Badekuren havt de bedste Virkninger. Kronprinsessen havde genvundet sin Lød og gjorde et frisk Indtryk. For det andet var Samlivet med Kammerherre Oxholm en sand Rekreation for hende i aandelig Henseende. Sidst-

nævnte Bemærkning interesserede øjensynlig i højeste Grad baade Hds. kgl. Højhed og Frøken Huygens. Den første spurgte, om Kammerherren var i en særlig Mission i Pyrmont. Frøken Zytphen replicerede, at saa vidt hun vidste, havde han overbragt et Brev fra Kronprinsen og et Billede i Vandfarve af Frederiksgave, som Hs. kgl. Højhed selv havde malet. Iøvrigt var han stillet til hendes Tjeneste. —

En lille Pause indtraadte. Frøken Huygens henkastede den Yttring, at hun havde tænkt paa at benytte sin Congé til en Udflugt til Pyrmont; men hun vidste jo ikke, hvor længe Kronprinsessen blev der. Frøken Zytphen svarede, at Kuren vilde vare til mindst i Begyndelsen af September. Det havde Oxholm meddelt hende. Kammerherren havde Befaling til at staa til Hds. kgl. Højheds Tjeneste, saa længe hun ønskede det. Landgrevinden fandt det ædelt, at Kronprinsen saaledes af Hensyn til sin Gemalindes Helbred bar Ensomhedens kedsommelige Byrde. Hun sagde dette med et ironisk Smil, der besvaredes af Huygens med Udbrudet, at det var meget ædelt, hvilket hun gentog med en sarkastisk Betoning.

Efter denne Samtale med Frøken Zytphen hævede Landgrevinden Audiensen.

Hds. kgl. Højhed gik nu over til at berøre Dagens »ministerielle« Spørgsmaal. Frøken Huygens spurgte, om hun erindrede Figurantinde ved Theatret, Jomfru Werning. Dennes Plejefader var Jæger hos Landgreven og særdeles yndet af Hs.

Durchlauchtighed. Den unge Pige vilde oprette en Dandseskole, men manglede Kapital til Forudbetaling af Leje og Anskaffelse af Rekvisiter. Hun havde ansøgt Landgrevinden om en Pengeunderstøttelse, for hvilken hun som Erstatning tilbød Undervisning af to Lakaiers Døttre.

Frøken Huygens interesserede sig meget for den godhjertede og enfoldige Jomfru Werning. Det var hende nemlig klart, at denne ved Lejlighed lod sig benytte som Redskab i hendes »ingeniøse Machinationer«. —

TREDIE KAPITEL

Kronprins Frederik var Gouvernør over Fyen, ligesom hans Fader havde været det. Med denne Stilling forbandt han Generalkommandoen over Tropperne i Nørrejylland og Fyen, og samtidig var han Viceadmiral i Flaaden. Føjes nu hertil, at han var Medlem af Statsraadet, og at det var en stærkt bevæget politisk Periode for Danmark baade indad- og udadtil, saa vil man forstaa, at Datiden fandt Kronprinsen overbebyrdet med Forretninger. Den beundrede, at Hs. kgl. Højhed samtidig med en saa vidt forgrenet Virksomhed kunde faa Tid til at foretage dels Udflugter til Udlandet, dels Krydsture omkring i Farvandene. Den store Mængde troede, at han havde en vidunderlig hurtig Opfattelsesevne og Handlekraft, men der var kritiske Skumlere, der mente, at han i alle Ting kun flygtigt holdt sig til Overfladen og lod sine Funktionærer besørge det egenlige Arbejde. »Son Altesse royale,« plejede den franske Gesandt, Baron Billing, at sige om Kronprinsen, »a le diable au corps!«

Kronprinsen levede jo faktisk som Pebersvend; thi hans Gemalinde havde for over et Aar siden

begivet sig til sit Forældrehjem i Strelitz. For Øjeblikket var hun ved Badet i Pyrmont, og man ventede, at hun i Efteraarets Begyndelse vilde vende tilbage til Danmark. I Sommerens Løb skiftede Kronprinsen mellem Ophold paa Frederiksgave i Fyen, Krydsture mellem Øerne og Besøg i Kjøbenhavn. Naar han var her, boede han i den nordre Fløj af Kristiansborg Slot, Dronningens Fløj, hvor der var sat en Række Værelser i Stand til ham og Gemalinde. Hine vendte dels ud til den indre Slotsgaard, dels til Prins Jørgens Gaard. Til Hs. kgl. Højheds Bolig hørte Værelserne i Nordfløjens Endepavillon, fra hvis Vinduer der var en prægtig Udsigt over Ridebanen. Denne Pavillon var Kronprinsens Yndlingsopholdssted, naar Vejret var klart og varmt.

I Reglen var Hs. kgl. Højheds Besøg i Kjøbenhavn kortvarige, idet de sjeldent strakte sig ud over en Snes Dage. Naar han i Foraars- eller Sommertiden opholdt sig i Hovedstaden, havde Kongen altid stillet nogle Værelser paa Bernstorfs Slot til hans Raadighed og Personalet paa Sorgenfri afgav da den fornødne Betjening. Befandt Officerer ved Dragonregimentet i Odense eller ved Bataillonerne i Fredericia og Aalborg sig paa Orlov i Kjøbenhavn, mens Hs. kgl. Højhed residerede paa Kristiansborg, plejede han stedse at samles med dem til en tvangfri og gemytlig Souper paa Bernstorf, der gerne afsluttedes med et Symposion i Parken, ved hvilket dog Konveniensens Regler ingensinde blev overtraadte.

Naar Kronprinsen var staaet op om Morgenen og havde nydt en Frokost i engelsk Stil, foretog han i Forening med Adjudanten, Kammerjunker Bibow, en Ridetur fra Kristiansborg til et eller andet Punkt i Glaciet eller paa Volden. Efter Hjemkomsten forhandlede han med Kabinetssekretæren, Justitsraad Lunding, kiggede Bladene, »Berlingske Tidende«, »Kjøbenhavnsposten« og »Fædrelandet« igennem, og var »Korsaren« kommen, læste han den med Interesse. Han tændte en Pibe eller en Cigar og beskæftigede sig enten med Tegning eller med Konstruktion af Galanteri-Artikler af Pap. Efter Dineren om Eftermiddagen plejede han at trække sig tilbage til sit Kabinet, hvor han i Reglen havde en Konference med Kammertjeneren, Løjtved, og her forhandledes der om intime Forhold. Ved disse Lejligheder fastsattes Programmet for de følgende Afteners Adspredelser.

Men under sine Ophold i Hovedstaden havde Kronprinsen ellers en bestemt »ordre du soir«, som han kaldte det, hvori uforudsete Omstændigheder naturligvis kunde fremkalde Forandringer, og det var derfor han konfererede daglig med Løjtved om, hvorledes Aftenen skulde tilbringes. I Reglen var det saaledes, at Hs. kgl. Højhed om Søndagen var Gæst hos Majestæterne paa Sorgenfri. To Aftener i Ugen spillede han Dam eller Kort. Hans Medspillende i første Henseende var Artillerikaptain Haxthausen, der kommanderede Brikkerne med Snarraadighed og Fremsyn. Kronprinsen foretrak blandt Kortspillene Whist og

L'hombre, navnlig det sidste. I Whist var det ham en særlig Fornøjelse at have enten Grev Schulin til Frederiksdal eller Kabinetssekretær Lunding til Makker; thi sammen med dem gik han altid sejrrigt ud af Rubberen. Efter hvad Kammerjunker Gyldenstierne Sehested sagde, havde Hs. kgl. Højhed »decideret Anlæg« for L'hombre. Tvende Aftener i Ugens Løb optraadte Kronprinsen som et Slags Harun al Raschid, hvis natlige Farter man kender fra »Tusind og en Nat«. Da besøgte han i strengeste Incognito, ledsaget af sin Adjudant, Kammerjunker Bibow, enten Tivoli eller Forlystelsesstederne i Frederiksberg Allé. Hist udøvede de atlethiske og akrobatiske Forestillinger paa Theatret i Haven en særegen Tiltrækning paa ham. Kronprinsen var en Beundrer af den Lumbyske Dansemusik, navnlig henrykte Champagne Galopen ham, men den nævnte Komponists »Drømmebilleder« forstod han ogsaa at vurdere og følte sig greben af dem. Paa et ubemærket Sted mellem Koncertsalen og Divanen lyttede han til Orkestret, medens han røg en Cigar og sammen med sin Adjudant drak en halv Flaske Rhinskvin. Folkelivet paa Alleenberg med dets forskellige Forlystelser, særlig dets Tyroler-Sangere og Sangerinder, morede ham overordenlig. Fra et af Lysthusene var han skjult Tilhører og Tilskuer. Hs. kgl. Højhed kunde kopierende baade jodle og slaa Triller. Paa den svagt belyste Estrade havde han en Aften danset »Zweitritt« med en Amagerpige, mens Bibow fungerede som Spejder.

Til Spilleaftenerne og Friluftsudflugterne slut-

tede sig to Aftener, der anvendtes til Divertissements af dramatisk, mimisk og musikalsk Karakter.

Disse Forestillinger fandt Sted i den til Kronprinsens Residens hørende Pavillon af Slottet, hvis Hovedvindu vendte ud mod Ridebanen. Den store Salon i hin var smukt dekoreret af Hilker og Væggenes Tapeter var dækkede med tre mægtige italienske Landskabsbilleder i Aqvarel, malede af Købke. Motiverne var tagne fra Bugten ved Neapel. I Salens Hjørner stod Palmer og Laurbærtræer. Naar Lysene i den prægtige Lysekrone under Loftet og Lampetterne paa Væggene var tændte, og naar den mørkeblaa, stjernebesatte Himmel hvælvede sig i sin mystiske Glans udenfor det store Pavillonvindue, i højtidsfuld Stilhed, kunde man her tro sig hensat til Syden, med dens yppige, farverige Natur — saaledes virkede Købkes skønne Billeder og hele Belysningen.

I det til Salonen hørende rummelige røde Gemak var der henstillet et smukt og kraftigt tonende Fortepiano, som Kronprinsessen havde bragt med sig fra Strelitz. Hs. kgl. Højhed, der ikke var uden musikalsk Begavelse, fantaserede ofte paa dette Instrument. Hans Organ var malmfuldt, og han havde en ret køn Barytonstemme, og han forstod med et vist Lune at foredrage Sange af de Heibergske Vaudeviller og Gadeviser. —

Den, der gav Kronprinsen Ideen til disse Divertissements, var hans Veninde, den tidligere Figurantinde ved det kgl. Theater, Jomfru Louise

Rasmussen, hvem han spøgende gav Kunstnernavnet Alma Vestris. Hun var nu tredive Aar gammel, havde en smuk Figur, kloge blaa Øjne og et behageligt Smil, men hendes Fysiognomi var langt fra smukt. Hvad der fattedes hende i ydre Skønhed, erstattedes af en betydelig aandelig Begavelse, der blandt andet yttrede sig i den Lethed, hvormed hun forstod at tilegne sig fremmede Sprog. Ærgærrighed, Snedighed og Havesyge var Grundtræk i hendes Karakter, men hun forstod i sin Optræden overfor finere Kredse at vise et saa vindende Væsen, at de følte sig baade tiltrukne og tiltalte af hende. Hun havde, som hendes tidligere Kollegaer ved det kgl. Theater sagde, ikke forgæves set og studeret Fruerne Heiberg og Nielsen og Frøken Nathalie Ryge. Louise Rasmussen havde lært Kronprinsen at kende for syv Aar siden i Fredericia, hvor han var Regimentschef. De saa hinanden første Gang paa et Officersbal. Hs. kgl. Højhed fattede Interesse for hende, og hun nærede paa sin Side virkelig Sympathi for ham, uden at der dog fra Begyndelsen af knyttede sig nogen egennyttig Beregning dertil. Anlægene i den kvikke Piges Karakter havde endnu ikke fuldt ud udviklet sig. Siden hint Møde tabte Prinsen og hun ikke hinanden af Syne. Der opstod et intimt Forhold mellem dem, og det vedvarede trods Kronprinsens ægteskabelige Forbindelse med Mecklenborgerinden. Alma Vestris kom i Hemmelighed til ham, baade naar han var i Kjøbenhavn og i Odense. Det var en »Liaison«, men en saadan hørte ifølge legiti-

mistiske Hofmænds Tænkemaade til det Apparat, hvormed en kongelig Prins maatte være udstyret, naar han da ikke vilde »nedlade« sig til Lydighed mod den borgerlige Morals Forskrifter. Da Figurantinde Louise Rasmussen faldt som Offer for en Reduktion ved Theatret og blev Pensionist, etablerede hun sig ved sin høje Vens og Beskytters Hjælp som Modehandlerinde i Kjøbenhavn. I Krogene hviskede man om, at hun var Hs. kgl. Højheds Favorit, og i Hofkredsene var Forholdet en offenlig Hemmelighed, men officielt iagttog man Taushed. Ved Kronprinsens eget Hof optraadte man som Israeliterne i gamle Dage, idet man seende ikke saa noget og hørende ikke hørte noget. Der var kun en Enkelt, til hvem Kronprinsen i dette Spørgsmaal havde en vis begrænset Fortrolighed, og det var til Kammertjener Løjtved.

Stammen i disse selskabelige Sammenkomster sub rosa paa Kristiansborg dannede Kronprinsens Adjudanter, Kammerherre Bülow og Kammerjunkerne Irminger og Bibow. Hofchefen, Kammerherre Oxholm, opholdt sig, som tidligere berørt, den Gang hos Kronprinsessen i Pyrmont. Ellers samledes Hs. kgl. Højhed her med sine Ungdomsvenner Officererne Haxthausen, du Plat, Rømeling, Schlegel, Schøller, Bardenfleth og Kaptainløitnant Wulff. Dameselskabet bestod af Notabiliteter fra den italienske Opera paa Hoftheatret og fra det kgl. Theaters Balletkorps. Havde Soireen en musikalsk Karakter, plejede Signoraerne Forconi og Bertrandi at synge, og disse to »Divaer« henrev ved

Blikkets Ild og Fyrighed og ved den skønne Stemmes Glød Tilhørerne, under Hs. kgl. Højheds Ledelse, til begejstrede Klapsalver. Dannede et mimisk Divertissement Sammenkomstens »clou«, var Solodanserinderne Augusta Nielsen og Karoline Fjeldsted i Forening med Figurantinde Ida Andersen og Louise Rasmussen de Agerende, idet de assisteredes af Damerne Larcher, Füssel og Hoppensach. De opførte paa en dertil indrettet Scene i det ovennævnte Gemak Fragmenter af Bournonvilles Balletter »Sylfiden«, »Festen i Albano«, »Toreadoren« og »Napoli«. Et Glanspunkt i disse Forestillinger var Hoppensachs Udførelse af Gadesangeren i »Napoli«, en Præstation, der ved sin komiske Kraft i Mimik og Attituder vakte stormende Latter. En Pas des trois, der en af Aftenerne blev danset af Füssel og Damerne Augusta Nielsen og Louise Rasmussen fremkaldte ved den skønne Plastik, den fuldendte Teknik hos enhver af de Dansende og den Ynde, der prægede hele Ensemblet, et beundrende Bifald hos Tilskuerne. Grev Schulin var saa begejstret, at han paa Selskabets Vegne takkede Hs. kgl. Højhed for denne »veritable Kunstnydelse«. Stundom var et Deklamatorium Sammenkomsternes »pièce de resistance«, som Haxthausen sagde. Ved disse Lejligheder glimrede kgl. Skuespiller Vilhelm Holst ved sine Recitationer af Øhlenschlægers Digtninge og af H. C. Andersens »Mulatten«. En sand Nydelse beredte en Aften det unge dramatiske Talent, Kristian Mantzius, Selskabet ved sit Foredrag af

Bellmans »Fredmans epistlar och sånger«. Han spillede til den største Moro for Officererne et Par Scener af Løitnant v. Buddinges Rolle i Hostrups »Genboerne«.

Denne ypperlige Præstation animerede Hs. kgl. Højhed saaledes, at han besluttede at vise Selskabet en Prøve paa sit mimisk-dramatiske Talent. Han mindede først om, at der i det oldenborgske Dynasti havde været et enkelt kronet Medlem med utvivlsom Begavelse for Theatret, nemlig: Kristian den Syvende. Dernæst berørte han, hvorledes hans Onkel, Prins Ferdinand, havde vist sig som en flink Skuespiller i de smaa franske Vaudeviller, der var opførte i hans Palais i Amaliegade. Denne Yttring hilste flere af Officererne med Akklamation. Kronprinsen bemærkede derefter, at han i den anførte Retning maaske ikke var noget vanslægtet Skud af sin Stamme, og nu skulde han føre Beviset.

Forestillingen begyndte. Som Ouverture spillede Kapelmusikus Blauhut et af ham selv komponeret Numer: »En Aften paa Dyrehavsbakken«. Da Tæppet gik op for Theatret i Gemakket, forestillede Scenen et Haveparti, med en Bænk og en bizar Silen-Figur mellem to Buske. Kronprinsen traadte, iført en lurvet Frakke og med en fedtet, bulet Filthat paa Hovedet, ind paa Scenen, gik med slæbende, usikre Skridt hen til Bænken og satte sig her, halvt faldende. Han løftede Hatten fra det forpjuskede Haar og satte den paa Sned. Derpaa fremtog han en Brændevinslærke, fjernede Proppen og holdt hin i Vejret med et fjollet Grin.

Han drak en Slurk, gassede sig og efterlignede Lærkens Kvidder ved at gnide Proppen mod Flasken. Blauhuts Klaverakkompagnement hertil gjorde i Forbindelse med det hele Optrin en uimodstaaelig komisk Virkning. Efter at Aktøren havde taget sig et Par dygtige Drag, skar han Ansigter i Stil med Silen. Han rejste sig med Besvær fra Bænken og slentrede vaklende Scenen rundt, men hver Gang hans Blik søgte ud mod Publikum søgte han at stramme sig op og gjorde en mystisk Fingerbevægelse, idet han med et idiotisk Blik saa op ad, ned ad og til Siderne. Det var et realistisk Billede af Fuldskaben, der her blev fremstillet, og Opgaven løstes med en mærkelig dramatisk Begavelse; thi hvor grel Farvelægningen end var, saa gjorde dog Figuren just ikke noget hæsligt, frastødende Indtryk, men var nærmest lattervækkende. For Tilskuerne var det, som om der bag alt dette Stygge, dog var noget Menneskeligt, som paa en vis Maade virkede forsonende. Netop deri stak Skuespilleren, som Mantzius yttrede med særegen Betoning. Nok sagt, vor Aktør slentrede og vaklede med de grinagtigste Attituder Scenen nogle Gange rundt, derpaa omfavnede og kyssede han Silen og kastede Lærken i Græsset efter at have tømt dens sidste Draabe. Han sank ned ved Figurens Fod og sov ind. Tæppet faldt, medens Blauhut spillede »Schlummerlied« som Finale. — Et beundrende Udbrud lød fra Selskabet. —

Senere, under den staaende Souper, fortalte

Kronprinsen, at den mimiske Forestilling, han havde givet i Aften, kun var en Kopi af en Scene, han for en Række Aar siden havde opført paa Breitenburg i Holsten, hvor han var i Besøg hos Grev Rantzau. Han havde kaldt Figuren »Deliristen«. Blandt Tilskuerne havde Hertug Karl af Glücksborg været, og dennes yngste Broder, den tolvaarige Prins Hans, der i sin barnlige Enfoldighed havde givet sig til at græde, da han tog Komedien for Virkelighed. —

FJERDE KAPITEL

Kronprinsen havde ikke havt Held med sin Tivoli-Aften. Efter at han havde set de fire Atlether og beundret navnlig Jensens og Volkersens Muskelkraft, havde han indtaget sin sædvanlige skjulte Plads udenfor Koncertsalen, og her havde han med Fornøjelse lyttet til Lumbys »Amalievals«. Han maatte dog snart fortrække, thi et stærkt Regnvejr brød ud, og da der ikke var Udsigt til, at det vilde klare op, forlod han Etablissementet.

Han sendte Adjudanten forud til Kristiansborg, mens han selv begav sig til Vimmelskaftet til sin Alma Vestris, der var det »nom de guerre«, han som sagt tillagde Louise Rasmussen. Hun havde en lille to Værelses Lejlighed ved Siden af sin Modeboutik, og enhver, som betraadte den, maatte modtage et højst behageligt Indtryk; thi den var smukt og smagfuldt møbleret. Her var Comfort og Elegance. Væggene var behængte med Lithografier af hendes tidligere Kunstfæller ved Theatret: et højst interessant lille Galleri for Yndere af dramatisk og mimisk Kunst. Et Landskab af Skovgaard, hvortil Motivet var taget fra Arresø, prydede den ene Væg. Paa den anden hang i runde Iben-

holtsrammer to fortræffelig udførte Sorkridtsportræter af et ældre Ægtepar. En velgjørende Duft af Roser, Reseda og Myrter opfyldte Værelset.

Kronprinsen, der havde taget Plads i en Lænestol overfor Alma Vestris, der nedlod sig paa en Tabouret, betragtede med et flygtigt Blik alle Billederne. Derpaa stansede han ved Sortkridtstegningerne og spurgte om Navnene paa de Afbildede. Alma svarede, at det var Portræter af Bogtrykker Johan Berling og hans Hustru, Forældrene til den nuværende Bogtrykker. De var begge tegnede af Plötz og gjaldt for at være Kunstværker af Rang. Paa Kronprinsens Spørgsmaal, om hun havde faaet dem af Maleren selv, svarede hun, at det var en Gave til hende fra Berling, der var Ven af hendes Stedfader, Toldassistent Jensen og havde interesseret sig for hende. Hs. kgl. Højhed spurgte nysgærrig, hvorledes denne Interesse havde lagt sig for Dagen. Alma yttrede, at det var sket paa den skønneste Maade. Hun rejste sig, gik hen til et lille Bogskab, som hun aabnede og pegede paa nogle smukt indbundne Romaner i Originalsproget af Walter Scott og Alexandre Dumas. Hun erklærede, at det var Berlings Fortjeneste, at hun kunde læse disse, da han havde bekostet hendes Undervisning i fremmede Sprog, og han havde ogsaa betalt to Rejser, hun havde gjort med sin Stedfader henholdsvis til Stockholm og Berlin. Kronprinsen udtalte sin Anerkendelse af Berlings Munificents overfor Videnskab og Kunst og tilføjede, at det iøvrigt var ham bekendt, hvor velgjørende Bog-

trykkeren virkede med sine betydelige Midler. Hs. kgl. Højhed meddelte derefter Alma, at Berling i Spidsen for en Deputation af Typografer havde bragt ham en Lykønskning paa hans Fødselsdag, da han var Kommandant i Fredericia. Han omtalte endvidere det Besøg, han i Forening med de preussiske Hofembedsmænd nylig havde aflagt i »Berlingske Tidende«s Officin og betonede, at det var et Etablissement, der gjorde Danmark Ære. Kronprinsen tilføjede et Par smigrende Bemærkninger om Berling som Forretningsmand og erklærede, at han snart vilde faa Anvendelse for ham i et typografisk Anliggende. —

Under Besøgene hos Alma Vestris var Theatret og Krydstogterne med Kutteren »Neptun« de Æmner, hvorom Kronprinsen konverserede, og hans Udtalelser prægedes gennemgaaende af, hvad man kalder »sens commun«. Det var kun, naar han kom i Affekt eller optændtes af Vrede, at han lod sig henrive til overilede Domme og Udtryk, der baade stred mod det konventionelle og var aldeles uforenelige med hans høje Værdighed. Saa kom Macaluba eller Dyndvulkanen i Oprør, som Prins Ferdinand plejede at sige. I Theaterverdenen var paa det her omhandlede Tidspunkt især Overskous Skuespil »Pak« Samtaleæmne, og dette Stykke havde vakt hans Beundring. Kronprinsen kom, naar han underholdt sig med Alma, ofte tilbage til dette Stykke og dets Udførelse. Han sympatiserede ganske med Overskou, naar denne fremstillede Folk af den lavere Klasse som Typer

paa Sjælsadel og Karakterrenhed, medens han fortrinsvis gjorde de Fine og Fornemme til Repræsentanter for Egennytte, Hovmod, Forfængelighed og Fejghed. I den Opfattelse samstemte Alma med ham, og hun saa med dobbelt blide Blikke paa den nævnte dramatiske Forfatter, thi han var altid optraadt kavallermæssigt overfor hende, mens hun var Figurantinde. Hs. kgl. Højhed betegnede Ægteparret Nielsens Spil som Nybodersfolkene Palle og Ellen som Toppunktet af dramatisk Kunst, og i den Retning befandt han sig i Samklang med fremragende æstetiske Kritikere.

Idet Kronprinsens Blik faldt paa Lithografiet af Bournonville, kom han til at tænke paa Balletten »Napoli«, og Almas Optræden i denne som neapolitansk Fiskerpige. Hun havde i sin lille Rolle udmærket sig ved graciøs Dans, smuk Plastik og talende Mimik, hvorfor han fandt det naturligt, at Fiskerne gjorde Kur til hende. Saa snart Hs. kgl. Højhed berørte Theatret, kom han lidt efter lidt dybere ind i Æmnet, og Alma maatte da meddele ham personlige Enkeltheder om Skuespillerne og Skuespillerinderne, og her kunde der jo af og til komme et eller andet uskønt Træk, der morede ham og fremkaldte Udbrudet: esclandre! Hvad ellers Balletten »Napoli« angik, da roste Kronprinsen i de varmeste Udtryk de deri fremstillede Folkelivsbilleder, og her kunde han, hvad han betonede, tale med Sagkundskab. Han havde jo selv i Slutningen af Tyverne besøgt Neapel og Omegn, han havde været i Castellamara og paa Ischia.

Alma lyttede med Interesse til hans Fortælling, og naar han pauserede, udtalte hun Ønsket om en Gang selv at kunne besøge de Steder. Kronprinsen svarede, at hvad hun i den Retning attraaede, let kunde blive opfyldt; men hun maatte have Rejseselskab. Gennem sin Hofmedicus, Dr. Lund, vidste han, at Frøknerne Güldencrone og Scheel paa Vallø stod i Begreb med at foretage en Rejse til Syditalien, og det kunde jo arrangeres saaledes, at hun rejste sammen med dem. Hver Gang Kronprinsen iøvrigt udtalte sig om den italienske Naturs Skønhed, undlod han aldrig at bemærke, at den danske fuldstændig kunde maale sig med den. Øresundskysten mellem Kjøbenhavn og Helsingør, yttrede han, traadte i sin Sommerpragt hverken tilbage for Rhinen eller Neapels Golf. Hs. kgl. Højhed gav da i jævne Udtryk livfulde Skildringer af sine Farter med »Neptun«, der som en »hvidvinget Fugl« havde baaret ham fra den ene blomsterklædte og skovbedækkede Ø til den anden.

Om dette Friluftsliv yndede han at fortælle sin Alma; men ingensinde berørte han paa dette Tidspunkt, i sine Samtaler med hende, Hoffet paa Amalienborg eller sit eget officielle Liv.

Naar Kronprinsen rejste sig efter en saadan Visit hos Alma Vestris, takkede han med et venligt Smil og Blik for den interessante Konversation. Han greb hendes Haand, trykte et Kys paa den, og idet han forlod hende, udbrød han i Reglen: à bientôt!

En Formiddag ankom til det berlingske Officin i Pilestræde en kgl. Lakai med et Brev til Bogtrykkeren. Denne aabnede det med en vis Spænding. Det var en Skrivelse fra Kronprinsens Kabinetssekretær, Justitsraad Lunding, hvori meddeltes, at Hs. kgl. Højhed vilde gerne have en Samtale med Hr. Berling den følgende Dag ved Et-Tiden, i sin Residens paa Kristiansborg.

Til det fastsatte Tidspunkt indfandt Carl Berling sig. Han havde just i de sidste Uger havt meget travlt i sin Forretning og var bleven anstrengt; men Arbejdet havde bragt ham en betydelig Indtægt, og han var derfor i et lyst og livligt Humør. Naar han var i den Sindsstemning, kunde han ret lade sit Konversationstalent spille, og den smukke Mand, der havde et vindende Væsen og udmærkede sig ved et soigneret Ydre, gjorde da et overordenlig behageligt Indtryk paa Alle. Berling var en rig Mand og en i sit Fag anset Industridrivende, men disse Fortrin, som han skyldte sin egen Dygtighed, bragte ham i hele hans Optræden i Samfundet ikke til at glemme Lighedsprincipet. Han var jævn og elskværdig i sin Færd overfor sine Underordnede; han var høflig og særdeles forekommende i Forholdet til Overordnede eller højt staaende Personer, men alt andet end krybende. Man vil erindre, at her tales om den kongelige Enevældes Dage. Berling var sig for det første bevidst, at hans tyske Forfædre var af Adel, og for det andet havde han under sine Ophold i Paris lært at værdsætte den store

Rolle, som den velhavende Borgerstand var kaldet til at spille i Statslivet. Han havde der stiftet personligt Bekendtskab med fremragende Fabrikanter og Handlende, med Deputerede og Journalister, og gennem Generalkonsulen, Geheimelegationsraad Delong, var han bleven indbudt til nogle af Kong Ludvig Filips Soireer i Tuilerierne. Berling havde som Repræsentant for de danske Typografer deltaget i en Fest, som franske Forfattere havde arrangeret for Folkedigteren Béranger, der havde begyndt sin Løbebane som Typograf, og ved denne Lejlighed havde ogsaa en litterær Cirkel aabnet sig for ham i Seinestaden. Berling havde imidlertid ikke blot tilegnet sig den ydre franske Politur, men han havde under sine udenlandske Besøg, der ogsaa indbefattede længere Ophold i Berlin og London, erhvervet sig en dybere teknisk Indsigt i sit Fag, et videnskabeligt Fundament for sin Virksomhed, og han havde samtidig under Omgangen med forskellige Samfundsklasser forøget og uddybet sin Menneskekundskab. Enhver, der traadte i Forbindelse med Berling, mærkede strax, at denne ikke var nogen almindelig Personlighed, og idet han selv havde et klart Begreb om sin grundfæstede Stilling i Borgersamfundet og i Forretningsverdenen, optraadte han med Frejdighed og Fasthed, men under zirlige og behagelige Former overfor de Højststillede. Med Hensyn til Monarkiet og Monarkens Stilling var han opfyldt af »Borgerkongedømmets Ide«. —

Kronprinsen modtog Berling i sit Arbejds-

kabinet. Han sad, da denne traadte ind, ved sit Skrivebord og havde lige sluttet et længere Brev. Bogtrykkeren bukkede ærbødigt for Hs. kgl. Højhed, der rejste sig, rakte ham Haanden og med en Bevægelse indbød ham til at tage Plads paa en Stol ved Siden af Bordet, mens han selv satte sig i sin Lænestol. Kronprinsen omtalte først sit Besøg i det berlingske Officin og yttrede sig med megen Anerkendelse om det fortræffelige Indtryk, han selv og de preussiske Herrer havde modtaget af Sætteriet, Lokalerne og Funktionærerne. Berling rejste sig og bukkede som Tegn paa sin Erkendlighed. Hs. kgl. Højhed bemærkede derefter, at det var i et videnskabeligt Anliggende han havde ladet ham kalde. Ifjor havde det været ti Aar siden, han var bleven valgt til Medlem af det nordiske Oldskriftselskab, og han havde i den Anledning begyndt at skrive paa en Afhandling om Jættestuer. Sysler af forskellig Art havde imidlertid bevirket, at hin først var bleven færdig nu. Den var skreven paa Fransk, og skulde udstyres med Lithografier og maatte, naar den tryktes, kunne betegnes som et typografisk Mesterværk. Afhandlingen skulde trykkes i et Antal af hundrede Exemplarer, og det var Kronprinsens Agt at sende den til Hofferne i Stockholm, St. Petersborg, Berlin, Paris, Schwerin og Strelitz, ligesom der ogsaa skulde tilstilles berømte Arkæologer i England og Frankrig Exemplarer. Hs. kgl. Højhed anmodede nu Berling om at paatage sig Trykningen

4*

og tilføjede, at han paa Grund af sin Dygtighed i det franske Sprog var som selvskreven dertil. —

Berling takkede Hs. kgl. Højhed for Æren og Tilliden; han haabede, at det skulde kunne lykkes ham at løse Opgaven paa en Maade, der vilde stille hans Officin og den danske Typografi i det heldigste Lys. Kronprinsen yttrede, at Korrekturen vilde blive besørget af Oldskriftselskabets Sekretær, Etatsraad Rafn, og med ham vilde Trykkeriet altsaa faa umiddelbart at bestille. Ønskede Berling imidlertid at konferere med ham, Kronprinsen, personlig, da stod han daglig til Tjeneste ved dette Klokkeslet. En mundlig Melding til Adjudanten var tilstrækkelig. —

Det var det første, nærmere Møde mellem Bogtrykker Carl Berling og Kronprins Frederik. Af denne Sammenkomst udviklede sig efterhaanden et intimt Bekendtskab, der gik over til et virkeligt gensidigt Venskab.

Berling var i Besiddelse af en vis Veltalenhed og havde Evne til at fortælle Begivenheder paa en livlig Maade og ofte med et tørt Lune. Dertil kom hans udstrakte personlige Bekendskab, der gjorde en Samtale med ham dobbelt interessant. Han kom to Gange om Ugen til Kronprinsen og souperede i Enrum sammen med denne. Hs. kgl. Højhed fandt ham mere og mere tiltalende, og efterhaanden blev han den høje Herre uundværlig. Naar Berling indyndede sig hos Kronprinsen, Danmarks fremtidige Konge, var der vel nogen Beregning i hans Bestræbelser, men hvilket Menneske

er uden Spor af Beregning og Forfængelighed. Men her i dette Tilfælde var væsenlig personlig Sympathi og Hjertets Tilskyndelse det Bestemmende hos Berling. Hs. kgl. Højhed følte det, og snart skænkede han ham uforbeholdent sin Fortrolighed. Dog var der et Punkt, med Hensyn til hvilket Kronprinsen foreløbig viste sig reserveret, og det var Forholdet til Kronprinsessen.

Berling, der besøgte Læseselskabet Athenæum og Gianellis Kafé, Kongens Klub og den bestandig borgerlige Forening, Grosserersocietetets Middage og Capozzis Restaurant i Tivolis Bazar, altsaa Centrerne for Bynyt og chronique scandaleuse, var stadig à jour med hvad der passerede i fashionable Kredse, og dette serverede han paa en pikant Maade for Kronprinsen. I Sammenligning med Hoflivets tanketomme, stereotype Passiar var disse Fortællinger en aandelig Forfriskning for Hs. kgl. Højhed. Af og til mindede et eller andet Træk Kronprinsen om Hændelser under hans Rejse til Island og Færøerne eller om Incidents, han havde oplevet under sit Garnisonsliv i Fredericia, og han skildrede nu slige med saftigt Lune og paa drastisk Vis.

Theater, Skuespilkunst og Ballet hørte ogsaa til de Æmner, Kronprinsen drøftede med Berling, der i Berlin, Paris og London havde set og beundret en Række store Kunstnere og Kunstnerinder. Nu var Berling ikke æstetisk Kritiker, men han havde den dygtige Forretningsmands skarpe Blik og Sans for, hvad der var naturligt og sandt i Kunsten. Hvor imponeret han end var bleven i

Theâtre français og Drury Lane, var han dog kommen til den Erkendelse, at det kgl. Theater i Kjøbenhavn maalte sig fuldkomment med disse udenlandske Steder. Det glædede Kronprinsen, hvis Sind var dansk, at høre slige Udtalelser. Hs. kgl. Højhed havde iøvrigt, saaledes som Livet nu havde stillet sig for ham, ikke været nogen hyppig Gæst i Thearet paa Kongens Nytorv. Skuespil i Provinsbyer havde han som oftest set. Han var, som han med et ironisk Smil bemærkede, tilstrækkelig optagen af den comédie humaine, der blev spillet paa Amalienborg, og hvori han selv var Aktør. En Aften underholdt Kronprinsen sig med Berling om Demonstrationer og Skandaler i Theatret, og Talen faldt da paa Danserinden Lucile Grahn, der havde forladt Scenen som Følge af en Konflikt med Bournonville, hvad der havde indbragt ham en Pibekoncert, hvori Gardeofficerer spillede en Hovedrolle.

Konversationen gled fra Danserinden naturligt over til Balletkorpset og dettes kvindelige Koryfæer. Berling bemærkede, at Augusta Nielsen jo nok havde været en Erstatning for Lucile Grahn; men Theatret, tilføjede han, havde skilt sig af med et mimisk Talent og en choreografisk Kraft, der vilde kunne have overstraalet Grahn, hvis hun var kommen til fuld Udvikling. Da Kronprinsen nysgærrigt spurgte, hvem han mente, svarede Berling, at han sigtede til den afskedigede Figurantinde, Louise Rasmussen. Næppe hørte Hs. kgl. Højhed dette Navn, før han udbrød smilende, at hende

interesserede han sig for og havde tillagt hende Kunstnernavnet Alma Vestris. I de sekrete mimiske Divertissements, han afholdt her paa Slottet, deltog hun sammen med tidligere Kunstfæller. Han ydede hende sin Protektion, og det var ham ikke ubekendt, at Berling støttede hende og var en Ven af hendes Familie.

Svaret herpaa var bekræftende. Berling erklærede, at han i Jomfru Louise Rasmussen havde fundet en højst interessant Dame, der var i Besiddelse af et mærkeligt Sprogtalent, hvis Udvikling han havde fremmet ved pekuniær Hjælp. Skønt hun havde viet sig til Kunsten, var hun dog ogsaa en forretningsdygtig Kvinde. Hendes Modehandel ledes med Flid og Energi, og Omsætningen var betydelig. Hendes hurtige, sikkre Blik for Bogføring havde han lært at kende, thi hun havde et Par Gange revideret hans Aarsregnskab.

Da Kronprinsen om Aftenen havde en fortrolig tête-à-tête paa Slottet med Alma Vestris, meddelte han hende Samtalen med Berling. Han erklærede ligefrem, at da han i høj Grad følte sig tiltalt af hin og da Alma satte ham højt som human Ven, vilde det være ham særdeles behageligt at samles til en lille Souper med de to en Aftentime et Par Gange om Ugen. Saaledes begyndte de smaa interessante Soiréer paa Kristiansborg, i hvilke Deltagerne kun var tre, nemlig: Kronprinsen, Berling og Alma Vestris. Hele Arrangementet ved disse Lejligheder var lagt i Haanden paa Kammertjener Løjtved, og det var

altid, hvad Eftertiden har fortalt, smagfuldt og comfortabelt. —

Løjtved var med Hensyn til disse »Séancer« Tausheden selv; men det kunde ikke undgaas, at der fra Køkkenpersonalet sivede Rygter om dem ud i Hofkredsene. Her var de navnlig blandt Damerne Genstand for pikant Diskussion, som interessante Rygter stadig gav ny Næring.

Overhofmarskal Levetzau betegnede en Gang i en Samtale med Prins Ferdinand hine Sammenkomster som »den harmoniske Treklang«. Hs. kgl. Højhed akcepterede Udtrykket, men bemærkede, at her kunde man ogsaa symbolsk tale om »Hoffets Trekløver«.

FEMTE KAPITEL

I Midten af Juli 1845 indtraf Kronprinsesse Mariane i Forening med sin Moder, Storhertuginde Marie af Mecklenborg-Strelitz til Badestedet Pyrmont, der ligger ved en Biflod til Weser. Sidstnævnte Dame var, som tidligere berørt, en Søster til Landgrev Vilhelm, Kristian den Ottendes Svoger. Hun gik nu i sit 49 Aar, var af et smukt Ydre og udmærkede sig ligesom Gemalen, Storhertug Georg, ved sin udprægede Interesse for Musik og Sang. Hun led i fysisk Henseende ofte af Migraine og var nervesvag, hvorfor hun ligesom Datteren trængte til en styrkende Kur ved det nævnte Bad. Paa Rejsen dertil havde de to høje Damer aflagt et Besøg ved Hoffet i Berlin, og de havde her fundet den elskværdigste Modtagelse fra Kong Frederik Vilhelms og Dronning Elisabeths Side. Hs Majestæt havde berømmet sit Besøg i Kjøbenhavn og Omegn den foregaaende Maaned. Det havde været ham baade en kunstnerisk og en historisk Nydelse at se Slotte som Kronborg og Frederiksborg. Han havde fundet Hoffets Damer prægede af Skønhed og Ynde, og de Herrer, han var traadt i Berøring med, havde gennemgaaende været intelligente Mænd og vin-

dende Personligheder. Kongen havde betegnet det som en Lykke for Kronprinsesse Mariane, at hun var bestemt til en Gang at bestige det skønne Danmarks Krone. Hds. kgl. Højhed havde, da disse Ord blev udtalte, sænket Blikket, og Taarer var traadt i hendes Øjne. —

Badegæsternes Antal i Pyrmont beløb sig til over et Par hundrede, der hørte til de fornemste, fineste og mest velstaaende Kredse. Den store Lindeallé var derfor Skueplads for et broget og interessant Liv og alt, hvad der kan forskønne Tilværelsen, fandtes her. Kuren og Diæten maatte iagttages, men iøvrigt kunde det fashionable Samfund hengive sig til de Nydelser, Theater og Koncerter frembyder; det kunde forlyste sig paa Baller og glæde sig over Illuminationer. Hertil kom Udflugter i den romantisk smukke Omegn. Danske Gæster plejede at besøge det et Par Mil fra Pyrmont beliggende Hameln, paa hvis Volde Kristian den Fjerde gjorde det navnkundige Fald med Hesten.

Kronprinsesse Mariane og hendes Moder beboede det fyrstelige Slot, hvor der af Regentinde Emma af Waldeck, til hvilket Fyrstendømmet Pyrmont hører, var stillet Værelser til deres Disposition. Slottet, der er opført i det attende Aarhundrede, men i middelalderlig Stil er omgivet af Volde og en Grav. Det er en overordenlig interessant Bygning baade i ydre og indre Henseende. Fra de kastaniebevoxede Volde er der prægtig Udsigt til Omegnens smukke Punkter. Et Par af Salene er smykkede med historisk bekendte Malerier,

hvoriblandt et Par historiske Stykker, der var udførte af Mestre, tilhørende den navnkundige Kunstnerfamilie Tischbein, ansaas for sande Perler. Kronprinsessen og Storhertuginden var ledsagede af Hofdamerne von Oertzen og Rose. Begge disse var kunstforstandige, hvorfor Herskaberne tilbragte interessante Timer sammen med dem i Slottets forskellige Samlinger. Mange af Badestedets Notabiliteter søgte Audiens hos Deres kgl. Højheder for at vise disse en Hyldest. Blandt hine skal her nævnes den store Billedhugger Rauch og den berømte Maler Vilhelm von Kaulbach, der iøvrigt begge var Waldeckere af Fødsel. Af og til modtog Kronprinsessen Besøg af danske Rejsende. Det er tidligere berørt, at Frøken Louise Zytphen aflagde hende en Visit. Prins Ferdinands Hofmarskal, den statelige Kammerherre, Generalmajor Bauditz, havde ogsaa den Ære at hilse paa Kronprinsessen i Pyrmont.

Hds. kgl. Højheds Stab bestod af Hofchefen, Kammerherre Oxholm, der til sin Assistance havde Hoffuldmægtig Lüders. Disse to Herrer, der havde Bolig i Kurhotellet, skulde varetage Kronprinsessens Anliggender og Interesser og afgive Beretninger til hendes Gemal i Hjemmet. Naar Hds. kgl. Højhed fandt Opholdet i Pyrmont behageligt og tiltalende, skyldtes det ikke blot de smukke Naturomgivelser og Badets Virkninger, men ogsaa Hofchefens Elskværdighed og Deltagelse i hendes personlige Tilskikkelser. Oxholm stod paa dette Tidspunkt i sin kraftige Alder, idet han var fyrre-

tyve Aar gammel. Han havde været gift med en hannoveransk Dame, men var efter fire Maaneders Forløb bleven Enkemand. I Hofkredsene fandt man det besynderligt, at han ikke indgik et nyt Ægteskab, thi han havde alle Betingelser for at gjøre en Kvinde lykkelig. Med et skønt, mandigt Ydre og et intelligent Blik forbandt han et særdeles vindende Væsen. Han var kundskabsrig, havde levet et bevæget Liv og indhøstet Erfaringer paa forskellige Omraader. Kammerherre Oxholm var baade akademisk og militært dannet, og som ung Mand havde han deltaget i Bestyrelsen af Faderens vestindiske Plantager, hvorefter han var bleven knyttet til Gouvernementet i Kristianssted. Efter sin Hjemkomst til Danmark havde han fungeret som Gouvernør for de unge Prinser, Frederik af Hessen og Kristian af Glücksborg, da disse gjorde deres akademiske Kursus i Bonn. Det var i disse Aar af sit Liv, at Oxholm blev akklimatiseret i Hofluften, og han udviklede sig til en fuldendt Hofmand, samtidig med at han glimrede som Damernes Ridder.

Oxholm overtog Stillingen som Kronprinsens Hofchef, og han blev ikke blot den høje Herres betroede Embedsmand, men ogsaa hans Ven. Da Kronprinseparrets Ægteskab ikke stillede sig lykkeligt, og da det til Sorg for Kongen, hvad denne lod Kronprinsessen mærke, vedblev at være barnløst, fik Hds. kgl. Højhed hyppig Anfald af Tungsind, og hendes Nerver angrebes. I slige Øjeblikke var der blandt alle Hoffets Damer ikke en eneste, til hvem hun

nærede hjertelig Fortrolighed, og som vilde have været i Stand til at yde hende Trøst. Derimod følte hun sig hendragen til Oxholm, der efterhaanden havde faaet dyb Sympathi for hende og mødtes af en tilsvarende Følelse. Aabne sit Hjerte for ham kunde hun dog ikke; thi det forbød hendes Stilling og Forhold, men hun vidste, at han forstod at sprede de Skyer, der havde lejret sig over hendes Sind. Oxholm kendte paa sin Side Ærens og Ridderlighedens Bud, og med disse som Norm udfoldede han overfor Kronprinsessen hele sin Elskværdighed og sit Konversationstalent. Ved disse Egenskaber genopvakte han hendes Livlighed og fik hende til at se lysere paa Tilværelsen og føle sig mere tilfreds i sit danske Hjem. Kammerherre Oxholm var i Virkeligheden den Personlighed, der knyttede hende til Danmark; han læste det i hendes Øje og følte stedse varmere for sin høje Veninde. —

Efter at Storhertuginden havde opholdt sig en Uge paa Slottet i Pyrmont, modtog hun en Indbydelse til Bückeburg, hvis Fyrste, Georg Vilhelm af Schaumburg-Lippe, var nær beslægtet med Huset Waldeck. Frøken v. Oertzen fik Tilladelse til at ledsage Hds. kgl. Højhed. Kronprinsesse Mariane var da ene tilbage i Pyrmont med sin Kammerjomfru. Men Dagene henrandt paa den behageligste Maade for hende, i Oxholms Selskab. Formiddag og Eftermiddag spaserede de med hinanden i den skønne Slotspark, der var lukket for Publikum. Disse Ture interesserede

Prinsessen i højeste Grad; thi Oxholm var uudtømmelig paa Konversationsæmner. Snart talte han om Sangerinden Henriette Sontag og Danserinden Amalie Taglioni, af hvilke han gav livlige Skildringer, og her var Kronprinsessen med; thi hin kendte hun fra sit Hjem, denne havde hun set i Berlin. Især fængsledes hun af Oxholms Fortællinger om en Rejse, han havde foretaget i Nordamerikas sydlige Stater, da han her oprullede Billeder af Negerslavernes Liv paa Bomuldsplantagerne.

Kronprinsessen spurgte ham jævnlig om Personer og Forhold i Danmark, idet hun da plejede at indbyde ham til at tage Plads sammen med sig paa en Havebænk. Hun lyttede opmærksomt til hans Karakteristiker. Oxholm lagde, naar Æmnet var af den Beskaffenhed, Vægt paa at vække hendes Interesse for Danmark og indgyde hende Kærlighed til det Land, hvis Krone hun en Gang skulde bære. Hun saa da alvorsfuldt hen for sig ligesom i dybe Tanker. Med Et kunde hun vende Hovedet imod ham, smile yndefuldt, række ham Haanden og yttre med en hjertelig Betoning, at hun vilde føle sig inderlig knyttet til sit danske Hjem, saa længe han, Oxholm, kunde være hendes Cicerone og Ven. Hofchefen svarede paa Hofmandsvis, at hendes Naade smigrede ham, men han følte, at bag de smigrende Ord bankede hendes Hjerte, og hans eget bankede i Takt dermed.

Til de daglige Spasereture i Slotsparken og til Samtaler i dennes kinesisk dekorerede Pavillon

sluttede der sig Udflugter til Hest i Omegnen. Den fyrstelige Marstal med Funktionærer stod til Hds. kgl. Højheds Raadighed. Paa disse Ture ledsagedes Kronprinsessen og Oxholm af en Rideknægt, der var Vejviser. De skønneste Omgivelser ved Pyrmont besøgtes, og de historisk navnkundige Punkter besaas, deriblandt dem, der mindede om Frederik den Store af Preussen og den elskede Dronning Louise, Moder til Frederik Vilhelm IV.

Da Frøken v. Oertzen vendte tilbage fra Bückeburg, gav Kammerjomfruen hende en detailleret Skildring af, hvad der havde tildraget sig under hendes Fraværelse. Hun berømmede Hofchefens Tjenesteiver og hans Bestræbelser for at være Kronprinsessen til Underholdning og Adspredelse. Naar Hds. kgl. Højheds Helbred og Ydre havde vundet, da mente Kammerjomfruen, at dette ligesaa meget skyldtes Oxholms aandelige Indflydelse paa hende som selve Badekuren. Kronprinsessen havde flere Gange i de mest anerkendende Udtryk yttret sig om det aandrige Indhold, Oxholm forstod at lægge i sine Samtaler, og hun fandt, at han i det hele var en grand seigneur i den ædleste romantiske Stil. Frøken v. Oertzen hørte med spændt Opmærksomhed paa Kammerjomfruens Fortællinger. Særlig interesserede Kronprinsessens og Oxholms Spasereture i Parken hende.

Kort Tid efter indtraf Prinsesse Julianes Hofdame, Baronesse Pechlin, til Pyrmont, hvor hun selvfølgelig strax gjorde Kronprinsessen sin Op-

vartning og bragte hende længe ønskede Efterretninger fra Kjøbenhavn. Gennem Baronessen fik Hds. kgl. Højhed en pikant Fremstilling af Kong Frederik Vilhelm IV's og hans Følges Optræden ved det danske Hof. Hun havde jo i Berlin hørt Hs. Majestæts Udtalelser om Besøget, men hun havde ogsaa ønsket en Skildring »fra den anden Side«. —

I de Samtaler, Frøken v. Oertzen havde med Baronesse Pechlin, under fire Øjne, var Hofchefens udsøgte Opmærksomhed og Omhu for Kronprinsessen stadig Hovedæmnet. Omgangen med Oxholm, erklærede Frøkenen, udøvede de heldigste psykiske Virkninger paa Hds. kgl. Højhed, hvorigennem hendes fysiske Kraft blev restitueret. Baronessen bemærkede, at det jo var et stort Held, at Hofchefen kunde bringe Kronprinsessen et Slags Erstatning for Savnet af Gemalen, Frøkenen tilføjede, at det tilmed var en Erstatning, som baade Gemalen selv og Kong Kristian var glade for.

Baronesse Pechlin svarede med et skælmsk Blik, at her befandt man sig altsaa i det sjeldne Tilfælde, at alle Parter var tilfredse. Det skulde være hende en sand Fornøjelse ved Hjemkomsten til Kjøbenhavn at kunne meddele Landgrevinden, hvorledes hendes Gemals Søsterdatter genvandt sit Helbred og kom sig.

SJETTE KAPITEL

Kronprins Frederik var, som tidligere berørt, Gouvernør over Fyens Stift, og i denne Egenskab havde han sin Residens paa Slottet i Odense, men i Sommermaanederne opholdt han sig paa det smukke Herresæde Frederiksgave, der ligger ved Lille Belt, omtrent midt imellem Assens og Faaborg. Til den ene Side udbreder den skønne Omegn sig med sine Skovpartier, til den anden er der Udsigt over Vandet til Kysten af Slesvig og Als. Tilsyneladende havde Kronprinseparret her ført en idyllisk Tilværelse, naar Hds. kgl. Højhed da ikke, hvad der skete aarlig, var paa Besøg i Strelitz. Paa Frederiksgave hengav Kronprinsen sig til Landlivets Glæder og foretog stundom Sejlture med en lille Lystjagt. Han interesserede sig jo for Oldkyndighed, og i Kraft af disse arkæologiske Interesser lod han foretage Udgravninger i Slotsbanken Nord for Gaarden, hvor han fandt Murlevninger, der havde hørt til det gamle berømmelige Hagenskov, hvor Erkebisp Jakob Erlandsen sad som Fange. Iøvrigt hengav Hs. kgl. Højhed, der iaar var alene, sig paa Frederiksgave til alskens Idræt, og han havde her

skabt sig en Omgangskreds, hvortil vi senere skal komme tilbage. —

Hofbetjeningen paa Herresædet havde i den sidste Tid havt travlt med at indrette Værelser til Storhertugen af Mecklenborg-Schwerin, Friedrich Franz II, der havde været Kristian den Ottendes Gæst i Kjøbenhavn og nu skulde følge med Kronprinsen til Frederiksgave. Storhertugen, en statelig, to og tyve aarig ugift Herre, var Chef baade for et preussisk og russisk Regiment. Han var i Familie med Kronprinsesse Mariane og overbragte Budskab fra hende. Han opholdt sig nogle Dage paa Frederiksgave, og paa hver af disse var der arrangeret en lille Festlighed, henholdsvis en Dejeuner, Diner og Souper. Her samledes Omegnens Godsejeraristokrati, hvoriblandt Greverne Rantzau, Schaffalitzky Muckadell og Bille Brahe samt Gehejmekonferensraad de Treschow og notable Medlemmer af Embedsstanden i Assens, med Konsistorialraad Seidelin og Byfoged, Justitsraad Buchwald i Spidsen. Oberst Wedell og flere andre Officerer fra Dragonregimentet i Odense var indbudte. Musikkorpset derfra spillede. Det var livlige og vellykkede Sammenkomster. Den sidste Aften afbrændte den bekendte Pyrotekniker fra Kjøbenhavn, Gaëtano Amici, et grandiost Fyrværkeri i Haven. Den følgende Dag ledsagede Kronprinsen sin Gæst til Assens, hvorfra »Ægir« førte denne til Dobberan. —

Forinden Storhertug Friedrich Franz forlod Frederiksgave, havde han der overrakt Kronprinsen

et Brev fra dennes Gemalinde med den spøgende Bemærkning, at her fungerede han som overordenlig Ambassadør. Efter Tilbagekomsten til Assens havde Hs. kgl. Højhed først en Konference angaaende Administrationssager med Gouvernementssekretær Wegener, hvorefter han trak sig tilbage til sit lille Kabinet og læste det nævnte Brev. I dette erklærede Kronprinsessen, at hun ikke agtede at vende tilbage til Danmark. Hun takkede ham for enhver Opmærksomhed, han havde vist hende, og for hvert venligt Træk, hun havde mødt fra hans Side. —

Kronprinsen læste det korte Brev et Par Gange igennem, lagde det fra sig og hensank i Tanker. Han følte sig ensom og forladt. Han overvældedes af en Trang til at meddele sig til En, der virkelig mente ham det godt, til frit og aabent at udtale sig om hele sin Situation som Menneske. Han sagde til sig selv, at der var kun en eneste Mand, der rigtig havde Evne og Villie til at forstaa ham, og som kunde føle med og for ham, og det var Berling. Kronprinsen besluttede at sende Bud efter ham. Han skrev strax en Billet og indbød ham til snarest muligt at gæste Frederiksgave, da han længtes efter ham. En Lakai red med Brevet til Posthuset i Assens. —

En god Mil Sydøst for Frederiksgave ligger Gaarden Løgismose, der paa den her omtalte Tid ejedes af en Proprietær Chr. Hansen. Det er en i historisk Henseende interessant Ejendom; thi dens Hovedbygning, der er omgiven af en Vand-

grav er opført af Peder Oxe, Frederik den Andens berømmelige Finansmand og Rigshofmester. Løgismose fører altsaa Tanken tilbage til det sextende Aarhundredes anden Halvdel, da Adelen førte an baade i videnskabelig og militær Henseende, og da Danmark stod omstraalet af Vaabenglans. Kronprinsen, der troede, at der i Løgismoses Omegn mulig skjulte sig nordiske Oldsager, havde et Par Gange besøgt Stedet i Forening med den unge Assistent ved oldnordisk Museum, Worsaa.

Noget arkæologisk Fund gjorde Hs. kgl. Højhed vel ikke der, men han traf paa en Kandidat, Henning Reck, en Ven af Familien, for hvem han strax ved den første Præsentation følte Interesse. Det var en velvoxen, smuk Mand i tredive Aars Alderen, med noget Sydlandsk i sit Ydre. Han var begavet, livlig af Temperament og talte godt for sig. Han havde studeret Theologi og Filosofi ved Kjøbenhavns Universitet, henholdsvis under Martensen og Sibbern; men da han havde arvet en Sum Penge efter en Tante, havde han opgivet det bundne Studium for at hellige sig Æstetik og Kunsthistorie, under Rejser i Danmark, de to nordiske Naboriger og i Udlandet. Henning Reck havde i det sidste Par Aar opholdt sig dels i Marseille, dels i Paris. Han besad Iagttagelsesevne, god Hukommelse, Sprogsans og Interesse for Samfundslivet i dettes forskellige Forgreninger. Han havde, som Proprietær Hansen sagde, erhvervet sig baade Menneske- og Varekundskab. Naar han fortalte sine Oplevelser, var han som oftest blid i

sin Dom, men han kunde ogsaa være streng og satirisk, og befandt han sig i det Lune, maatte man indrømme, at han havde et skarpt Blik for Menneskenes Hykleri og skrøbelige Sider. —

Henning Reck var denne Sommer en hyppig Gæst paa Frederiksgave, da Kronprinsen morede sig over hans Fortællinger og satte Pris paa at konversere med ham om Bladenes Nyheder. Kandidaten havde et klangfuldt Organ og læste godt op. Om Aftenen forelæste Reck i den oplyste Havesal »Berlingske Tidende«s Feuilleton, der bragte Skizzer af flere danske Digtere. Hs. kgl. Højhed fandt især Behag i Carit Etlars »Jyske Folkesagn«. Kandidaten spillede enten Dam eller Domino med Kronprinsen. Snart sejlede han i Beltet med ham, snart foretog de en Ridetur i Omegnen. Ofte anmodede Kronprinsen Reck om at tage Plads sammen med ham i en komfortabelt indrettet Wigwam i Haven, hvorfra der var Udsigt over Beltet. Naar Cigaren var tændt, og Hs. kgl. Højhed havde anbragt sig i en magelig Stilling, rettede han Spørgsmaal til Reck om dennes Udenlandsrejser, særlig om hans Ophold i Frankrig. Kronprinsen interesserede sig meget for Kong Ludvig Filip og hans Hof, ja i det Hele for Tilstandene i det franske Samfund. —

Henning Reck skildrede den franske Majestæt som en klog, erfaren og modig Mand, men han dadlede i skarpe Udtryk hans Pengetørst. Hertil bemærkede Kronprinsen, at denne Lyde var temmelig almindelig blandt Fyrster, men man søgte

at dække over den ved Fraser om Højsind og Munifiscents. Reck betonede, at Kong Ludvig Filip havde tillistet sig Kronen ved Uærlighed overfor det faldne Dynasti og derved sat en Plet paa sin Karakter. Kronprinsen erklærede, at han havde hørt det Samme af Marquise de Bonnay i Kjøbenhavn, men efter hans Opfattelse slog mange kongelige Højheder en Streg over Sandhed og Ret, for at komme i Besiddelse af en Krone. Reck udbrød i Tilslutning til denne Udtalelse, at naar det kom til Stykket, var Magtbrynde, Forfængelighed og Sanselighed de drivende Kræfter i Samfundsudviklingen. Det var den Overbevisning, som den franske Romanforfatter Balzac nærede, og som han med Mesterskab fremstillede i sine Værker. Kronprinsen smilte, idet han yttrede, at Egennytte og Humbug unægtelig spillede en mægtig Rolle i Verden, baade i store og i smaa Hjem. Han inviterede derefter Reck til et Parti Billard. Kandidaten var en Spiller af Rang, men Kronprinsen kunde maale sig med ham baade i »Karoline« og »Pyramide«.

Et Par Dage efter indtraf Berlings Svar, der indeholdt en Tak for den ham viste Ære og Tillid. Han erklærede, at han vilde rejse til Assens Morgenen efter Brevets Modtagelse og kunde altsaa snart staa til Hs. kgl. Højheds Tjeneste. Da Berling indtraf til Postgaarden i Assens, holdt der en Ekvipage, som kørte ham til Frederiksgave. —

Kronprinsen modtog ham med hjertelig Velvillie. Han udnævnte ham, hvad der dog foreløbig

skulde være skjult, til sin Privatsekretær og erklærede, at han herefter vilde sige Du og Monsieur Charles til ham. Berling blev rørt, bukkede, og idet han lagde Haanden paa Hjertet, forsikkrede han, at han herefter skulde være Hs. kgl. Højhed en trofast og hengiven Tjener og Raadgiver i Privatlivets Anliggender. Kronprinsen trykkede hans Haand, lovede ham sin Beskyttelse og tilsagde ham sit Venskab og sin Fortrolighed. —

Berling opholdt sig et Par Uger paa Frederiksgave og havde saaledes uhindret Lejlighed til at føre lange Samtaler med Kronprinsen, der konfidentielt meddelte sig til ham. En stille, varm Formiddag, da de havde taget Plads i et Jasmin-Lysthus, aabnede Hs. kgl. Højhed ganske sit Hjerte for ham og talte om sit Ægteskab. Kronprinsen bevidnede i stærke Udtryk, at han nærede ubegrænset Højagtelse for sin Hustru, der var en fin og dannet Personlighed, men han beklagede, at hans Ægteskab med hende var et Fejlgreb baade fra hans og hendes Side. — Berling bemærkede, at Hds. kgl. Højhed maaske havde grebet mere efter den eventuelle Krone end efter Personen. — Kronprinsen undertrykte her et Smil: han tænkte paa, hvad Reck havde sagt om Balzac.

Hs. kgl. Højhed indrømmede Muligheden af hin ærgerrige Plan. Han tilstod dernæst, at han i sin Optræden og i sine Yttringer overfor hende under Tiden havde været kaad og ubehersket, men i Andres Nærværelse havde han, hvad hele Hofpersonalet maatte bevidne, stedse behandlet hende

som Kronprinsesse. Iøvrigt havde han oprigtigt angret, hvad han i sit personlige Forhold til Hustruen havde forbrudt mod »gentlemanliness«; men Prinsessen havde vist sig stødt, kold og snerpet. Aar efter Aar havde hun forladt ham og var rejst hjem til Forældrene.

Berling spurgte, om Hds. kgl. Højhed ikke blev paavirket af Indflydelser, der var uheldige for Ægteskabets Lykke. Kronprinsen svarede, at han her, overfor Berling, aldeles ikke vilde skjule, at hans Ægteskab havde været Landgreveparret meget imod, og at Landgrevinden sikkert intrigerede af al Kraft for at faa det sprængt. Iøvrigt havde han altid været en Torn i Øjnene paa Landgreven, der endog havde foreslaaet, at han skulde udelukkes fra Thronfølgen . . . . . Da Berling her saa med et forbauset Blik paa Hs. kgl. Højhed, gentog denne Ordene med den Tilføjelse, at han havde sin Viden fra Grev Rantzau-Breitenburg.

Da Berling yttrede sin Forundring over, at Kronprinsens egen Tante, Landgrevinde Charlotte, vilde have hans Ægteskab hævet, svarede Hs. kgl. Højhed med et Latterudbrud, at det var ikke saa vanskeligt at forstaa. Han lagde Haanden paa Berlings Skulder, idet han erklærede, at nu skulde han sætte sin kære Charles ind i den højere Statsret. Sagen forholdt sig saaledes: Hidtil havde hans Ægteskab med Prinsessen været barnløst, men vedvarede det, var der mulig Udsigt til Børn, til en Søn med andre Ord Kom en saadan til Verden, var den kongelige Mandslinies Bestaaen efter men-

neskelig Beregning sikkret. Men det var netop denne Bestaaen, Landgrevinden vilde hindre . . . Berling saa spørgende paa Kronprinsen. Hs. kgl. Højhed udbrød da, at Hindringen iværksattes ved Ægteskabets Ophævelse. Vel var han selv og efter ham hans gamle barnløse Onkel Ferdinand Thronarving; men var Mandsstammen uddød, tilfaldt efter Kongeloven Kronen Landgrevinde Charlotte og hendes Afkom. Og hvad, sagde Kronprinsen med et satirisk Smil, gjorde en fyrstelig Person ikke for at vinde »den gyldne Ring«, som det hed i Poesien.

Berling nikkede bifaldende.

Hs. kgl. Højhed tilføjede, at han saaledes maatte kæmpe med Vanskeligheder baade fra sin Gemalindes og fra sine Slægtninges Side. Kongen vilde, at han skulde hente sin Gemalinde hjem fra Pyrmont, men for det første befandt hun sig vel der, under Kammerherre Oxholms Ægide, for det andet vilde han ikke femte Gang »vandre til Canossa«.

Her rejste Berling sig og sagde med stærk Stemme, idet han saa stift paa sin høje Herre, at for Danmarks Riges Kronprins og Arvingen til en af Europas ældste Kongekroner sømmede det sig efter hans Opfattelse ikke at foretage flere ydmygende Valfarter til et lille tysk Hof.

Da han havde udtalt disse Ord, erklærede Kronprinsen, at de havde hans fulde Samstemning, og at hans Beslutning var taget. Han vilde med andre Ord ikke rejse. Men i sit stille Sind mente han, at han foreløbig vilde handle politisk klogt i

at lade, som om han ikke rigtigt havde forstaaet sin Gemalindes sidste Brev.

Omgangen med Berling virkede oplivende paa Kronprinsen, der snart glemte alle Bekymringer og hengav sig frejdigt til Landlivets Adspredelser. Berling havde selvfølgelig bragt Hs. kgl. Højhed en Hilsen fra Alma Vestris, og nu genopfriskedes Minderne fra Aftensammenkomsterne paa Kristiansborg og de mimisk-musikalske Soiréer, hvilke sidste Berling dog kun havde hørt omtale. Men han foreslog, at disse skulde gentages paa Frederiksgave, og hvis Kronprinsen bifaldt Forslaget, vilde han i Egenskab af »Privatsekretær« tillade sig at skrive Indbydelserne. Hs. kgl. Højhed gik med Glæde ind paa Tanken, men han ønskede den realiseret gennem Løjtved, hvem han vilde opgive Navnene. —

I Løbet af August arrangeredes der paa Frederiksgave to store Soiréer med mimisk-musikalsk Divertissement. Ved disse optraadte de Kunstnere og Kunstnerinder, vi fra det foregaaende kender fra Kristiansborg: Danserne Larcher, Füssel og Hoppensach, Solodanserinderne Augusta Nielsen og Fjeldsted, Figurantinderne Ida Andersen og Louise Rasmussen, hvilken sidste, som skildret, indtog en Særstilling ved Hs. kgl. Højheds Hof. Det agerende Personale rejste, selvfølgelig paa Kronprinsens Regning, med Postbefordring til Assens, hvorfra det afhentedes af kgl. Ekvipager. Under Opholdet paa Frederiksgave drog Oldfruen, Madam Mathiesen, Omsorg for Damerne; Herrerne

indkvarteredes i Sidebygningen. Hele dette Arrangement gik for sig paa den hurtigste, livligste og elskværdigste Maade. Forestillingerne fandt Sted i den store Havesal, i hvilken der var indrettet en lille Scene. Orkestret bestod af et Fortepiano og et Par Strygeinstrumenter. Det første spilledes af den fortræffelige Pianist Emil Hornemann. Tilskuerkredsen talte kun Herrer: dels Medlemmer af den videre Omegns Godsejeraristokrati, dels Officerer fra Dragonregimentet i Odense. Af Opmærksomhed mod Berling havde Kronprinsen indbudt Cheferne for et Par ansete Firmaer i Assens. Hs. kgl. Højhed satte iøvrigt i sit eget Omdømme Handelens og Industriens Kapaciteter i lige Linie med Videnskabens og Kunstens. Blandt de indbudte Notabiliteter vakte især den tre og tyve aarige Stamhusbesidder, Baron Blixen Finecke til Dallund, Opmærksomhed. Han var smuk af Ydre, elegant i Holdning og Bevægelser, kort sagt en fuldendt Kavaller. Ballettens Damer kunde ikke blive trætte af at se paa ham. Augusta Nielsen kaldte ham spøgende Aktæon, thi han var en ypperlig Jæger.

Forestillingerne bestod afvexlende af Dans, mimiske Optrin og Koncertnumre. Præstationerne var fortræffelige og Bifaldet stærkt.

Efter Forestillingen var der Souper i Spisesalen, hvis lange Taffel var prydet med Blomsteropsatser, og hvis Retter skaffede Kokken, Antoine Vial, en Triumf. Kronprinsen tog Regimentschefen, Oberst Baron Wedell, til Bords; Damerne sad

overfor hinanden ved Tafflets Midte; paa hver Side af dem havde de agerende Herrer Plads. Kronprinsen forstod ved vittige Bemærkninger og morsomme Indfald at fremkalde en livlig Stemning, der potenseredes ved Vinens Virkninger. Taler holdtes der ikke. I den Retning indskrænkede det Hele sig til, at Hs. kgl. Højhed i faa Ord takkede Kunstnerne for Præstationerne og Gæsterne for deres Nærværelse. Efter dette Moment, der med lidt Spænding afventedes, tog Konversationen først rigtig Fart og gik lystigt under Spøg og Latter. Ejendommeligt for Kronprinsen var den bratte, men elskværdige Maade, hvorpaa han forstod at afslutte sligt Comment. Med en Tak, et Smil og en hilsende Haandbevægelse trak han sig tilbage; Selskabet gik fra hinanden; efter en halv Times Forløb laa Frederiksgave hen i Stilhed. —

Rygtet om disse mimisk-musikalske Aftenunderholdninger med et Symposion i Tilgift forplantede sig hurtigt til de kjøbenhavnske Hofkredse og gav Stof til Samtaler og Betragtninger, især blandt Damerne. Man fik Navnene at vide paa alle Deltagerne, og blandt de kvindelige fæstede man sin Opmærksomhed paa den tidligere Figurantinde Louise Rasmussen, der nu var en af Strøgets renommerede Modehandlersker. Nysgærrigt spurgte man, hvorledes Bogtrykker Berling, denne Avis-Udgiver, var kommen i Forbindelse med Kronprinsen, og man attraaede Oplysning om den Rolle, han spillede ved Hs. kgl. Højheds Hof. Her var Stof til Konversation ved

Landgrevindens næste Kaffeselskab, og det blev da ogsaa udnyttet paa den pikanteste Maade.

I dette Selskab var Baronesse Pechlin, Prinsesse Julianes Hofdame, til Stede. Vi forlod hende i Pyrmont, hvorfra hun for kort Tid siden var vendt tilbage til Kjøbenhavn. Da Landgrevinden i Anledning af de »store routs« paa Frederiksgave bemærkede, at Kronprinsen tog det let med sin Gemalindes Nervesvaghed og næppe savnede hende, fortalte Baronessen, at Hds. kgl. Højheds Befindende var særdeles tilfredsstillende. Derpaa skildrede hun i lyriske Udtryk den overordenlig heldige Indflydelse, Kammerherre Oxholm havde paa Kronprinsessen, hvis Chevalier han var; ja man kunde vel kalde ham hendes Fortrolige. Baronesse Pechlins Relation gjorde Indtryk paa alle Damerne; man skiftede Øjekast med hinanden. —

Denne Scene tildrog sig paa Charlottenlund Slot, hvor Landgreveparret havde sin Sommerresidens. Om Eftermiddagen konfererede Landgrevinden med Frøken Huygens. De dvælede ved, hvad Pechlin havde meddelt og talte derpaa om Frederiksgave. Hds. kgl. Højhed yttrede, at hun inderlig gerne vilde vide noget Paalideligt om Kronprinsens »Leben« derovre og om hans intime Forbindelser; men hun tilføjede med et Suk, at her var et Slør, som næppe Nogen formaaede at løfte. Frøken Huygens erklærede med et lunt Smil, at hun muligt vilde være i Stand dertil. Landgrevinden svarede, at hun i det Tilfælde vilde

være hende overordenlig forbunden. Hofdamen følte sig smigret ved Tanken herom. —

I det Foregaaende omtaltes Figurantinden, Jomfru Werning, der til Landgreven havde indsendt en Ansøgning om en Pengeunderstøttelse til Oprettelsen af en Danseskole. Den unge Pige var godhjertet og enfoldig, og hende tænkte Frøken Huygens nu paa at benytte til at skaffe Landgrevinden de attraaede Oplysninger. Hofdamen blev saa meget ivrigere i Realisationen af sin Plan, som der gik Rygter om en ny storartet Aftenunderholdning paa Frederiksgave i Slutningen af August. Snart fik hun Bekræftelse paa Efterretningens Sandhed og lod da gennem en Lakai Jomfru Werning kalde til Palaiet paa Amalienborg. —

Frøken Huygens meddelte først Figurantinden, at det næsten kunde betragtes som sikkert, at Hs. Durchlauchtighed Landgreven vilde bevilge hende den ansøgte Pengeunderstøttelse. Hun skulde gøre hele sin Indflydelse gældende i Ansøgerindens Favør. Men det vilde gavne hendes Sag overordenlig, hvis hun kunde snildt og forsigtigt skaffe Landgrevinden nogle Oplysninger, paa hvilke Hds. kgl. Højhed vilde sætte stor Pris. Hun, Huygens, havde valgt hende til Opgavens Løsning, da hendes Fysiognomi tydede paa Kløgt og Raadsnarhed. Denne Udtalelse smigrede den enfoldige Jomfru Werning overordenlig. Frøknen spurgte derpaa, om den forhenværende Figurantinde, Louise Rasmussen, hørte til hendes Bekend-

skab. Jomfru Werning svarede, at de havde jo været Kunstfæller ved Theatret, og hun kendte hende særdeles godt, ja kunde betragte hende som sin Veninde. Frøken Huygens bemærkede, at det traf sig jo særdeles heldigt. Louise Rasmussen opholdt sig, efter hvad der fortaltes, for Tiden paa Frederiksgave, hvor Kronprinsen residerede. Hs. kgl. Højhed paatænkte i den allernærmeste Fremtid en Fest paa Slottet. Hun, Huygens, ønskede at kunne bringe Landgreveparret Oplysninger om Soiréen, Deltagerne og den Rolle, Jomfru Louise Rasmussen spillede paa Stedet. Alt dette vilde interessere det høje Herskab overordenlig. Hvis Figurantinden nu vilde skaffe slige Efterretninger, vilde hun utvivlsomt forbedre sine Chancer. Jomfru Werning erklærede, at hun med Glæde vilde udføre det hende tiltænkte Hverv; men hun vidste ikke, hvorledes hun skulde gribe Sagen an. Frøken Huygens svarede, at hun nu fik en Billet fra hende, med hvilken hun snarest muligt skulde rejse til Odense og aflevere den paa Slottet hos Frøken Bülow, Hofjunker Bülows Søster, der da vilde give hende nærmere Besked. Iøvrigt maatte nu alt overlades til hendes egen Conduite. Frøken Huygens rakte hende et halvt hundrede Daler i Haandpenge med Tilføjende, at ved Tilbagekomsten og Beretningens Afgivelse til hende vilde Liqvideringen finde Sted. Jomfru Werning modtog nu den nævnte Billet og fjernede sig, idet hun erklærede, at hun efter bedste Evne skulde udføre sin Sendelse. —

Da Figurantinden, der rejste den følgende Dag med Posten, ankom til Odense Slot, og da Frøken Bülow havde læst Brevet, udbrød hun, at her gjaldt det om at gaa snildt til Værk. Frøknen havde et klogt Blik og gjorde Indtryk af at være en listig Kvinde. Hun sagde, at i Dreslette, lige ved Frederiksgave, boede i et lille Landsted Etatsraad Theil og hans Frue. Hun stod i et meget venskabeligt Forhold til Ægteparret. Der vilde Figurantinden, efter hendes Anbefaling, kunne opholde sig paa sin Inspektionsvisit. For Resten skulde hun paa Frederiksgave sætte sig i Forbindelse med Oldfrue Matthiesen.

Jomfru Werning, der havde et tiltalende Ydre og et vindende Væsen, fandt en imødekommende Modtagelse hos Etatsraad Theils. Hun erklærede, at hun befandt sig paa en lille Rekreationsrejse i Ferien, og at hun vilde hilse paa Oldfruen paa Slottet. Det vilde være hende kært, om Etatsraadens vilde laane hende Hus nogle Dage. Ægteparret svarede, at hendes Ønskes Opfyldelse skulde være det en Fornøjelse; det var iøvrigt Hofjunkerindens Anmodning. Figurantinden honorerede den udviste Gæstfrihed med pikante Historier fra Theatret; baade Etatsraaden og hans Frue fandt, at det var en eklatant Erstatning.

Den følgende Formiddag begav Jomfru Werning sig til Oldfruen paa Frederiksgave. Da hun havde præsenteret sig for hende og sagt sit Navn, udbrød Madam Matthiesen, at hun var inderlig velkommen. Werning og hendes Mand havde jo

været rigtig gode Venner, og hun satte megen Pris paa hendes Plejefader, Jægeren hos Landgreven. Oldfruen indbød vor Figurantinde til en Kop Kaffe, og under Nydelsen af denne kom Samtalen i Gang. Madam Matthiesen fortalte Historier fra Fortiden og berørte af og til Øjeblikkets Forhold. Her benyttede Jomfru Werning Lejligheden til at spørge, om hendes tidligere Kollega, Figurantinde Louise Rasmussen, for nylig havde besøgt Frederiksgave. Oldfruen svarede, at hun havde deltaget i Hs. kgl. Højheds sidste Soirée sammen med Balletpersonalet fra det kgl. Theater. Hun havde boet hos hende, Oldfruen, og var efter et Par Dages Forløb vendt tilbage til Kjøbenhavn. Nu ventedes hun imorgen, og hendes forhenværende Kolleger skulde indtræffe om et Par Dage, da de og hun i Forening skulde optræde ved Kronprinsens næste Soirée, der var sat til om Lørdagen. Jomfru Werning kunde altsaa godt komme til at hilse paa Louise Rasmussen her hos hende. Hun skulde bede Jomfru Rasmussen om at være til Stede imorgen Eftermiddag. Paa Spørgsmaalet om der for Tiden var mange Besøg hos Kronprinsen svarede Oldfruen benægtende. I den sidste Uge, tilføjede hun, havde Hs. kgl. Højhed havt den rige Bogtrykker og Avisudgiver Berling som Gæst. Hs. kgl. Højhed spaserede hver Dag i Haven med ham og syntes at vise ham særdeles Tillid og Opmærksomhed.

Paa det aftalte Tidspunkt traf Figurantinde Werning Jomfru Louise Rasmussen hos Oldfruen.

Gensynet var for begge Parters Vedkommende behageligt. De fælles Theaterminder dukkede frem og bragte Konversationen paa Gled. Werning fortalte paa en elskværdig og troskyldig Maade; Louise Rasmussen med en Tilsætning af Ironi og Satire. Da sidstnævnte spurgte, hvor og hvor længe Werning opholdt sig paa Egnen, svarede hun, at hun var Feriegæst hos Etatsraad Theils i Dreslette og skulde snart vende tilbage til Hovedstaden. Jomfru Rasmussen udbrød, at hun maatte paa ingen Maade rejse før den berammede store Soirée paa Frederiksgave havde fundet Sted. Da de var gamle Kolleger, skulde hun skaffe hende Indbydelse. Werning takkede hende varmt for dette Tilbud. Paa Tilbagevejen tænkte hun med Glæde paa, at hun sikkert derved vilde faa Ting at se, som kunde interessere Frøken Huygens. Næste Formiddag bragte en Lakai Jomfru Werning Indbydelsen. Denne var udfærdiget af Løjtved, gennem Kronprinsens Marskallat.

SYVENDE KAPITEL

Havesalen paa Frederiksgave var smagfuldt smykket med exotiske Planter og Scenen fremstillede et Landskab, der ved sin Afvexling af Bakker, Sø og Trægrupper gjorde et skønt Indtryk. To store Lysekroner kastede et klart Skær hen gennem Rummet. Tilskuerpladsen var indrettet som sædvanlig, kun var der i Salens Baggrund, modsat Theatret, rejst et Pulpitur, med røde Damaskes Gardiner. Herfra kunde det kvindelige Hofpersonale, selv ubemærket, betragte Forestillingen. Her havde Jomfru Werning Plads ved Siden af Oldfruen. Som sædvanlig bestod Selskabet, de agerende Damer undtagne, kun af Herrer; men denne Gang var det noget talrigere, idet Medlemmer af Fyens litterære Selskab var indbudte.

For ud for Forestillingen i Salen var der gaaet en »tour de promenade« i Haven, under Kronprinsens Ledelse. Hs. kgl. Højhed havde her vakt Forbauselse ved sin botaniske Viden, som han iøvrigt kun havde vundet ad praktisk Vej. Ogsaa Blomstersproget var Hs. kgl. Højhed fortrolig med. Han rakte Baron Blixen Finecke en

hvid Nellike, idet han bemærkede, at den udtrykte Ønsket om Tillid. Senere plukkede han en Primula til Berling, med Yttringen, at denne Blomst var Symbolet paa Oprigtighed. Selskabet saa med uforstaaende Blikke paa den saaledes hædrede Gæst. Hs. kgl. Højheds private Ven fik her et Slags Consecration i den fornemme Verdens Paasyn.

Forestillingen i den stærkt oplyste Havesal indlededes med en Ouverture paa Fortepianoet af Hornemann. Han spillede med Følelse »Carnevalet i Venedig«, hvortil han selv havde sat Variationer. Det tekniske Mesterskab, han udviklede i Udførelsen af disse, vakte levende Bifald. Paa Scenen opførtes derefter et mimisk Divertissement: »Dansen paa Gröna Lund«, hvortil Motiverne var tagne fra Bournonvilles Ballet »Bellman«. Herrerne Füssel, Larcher og Hoppensach gengav med sprudlende Lune de bellmanske Figurer; Damerne Karoline Fjeldsted, Augusta Nielsen og Ida Andersen udfoldede et yndefuldt Skælmeri i Fremstillingen af de fredmanske Kvindeskikkelser. Mimik, Plastik, Dans og Musik smeltede her harmonisk sammen og gjorde et ypperligt Totalindtryk. Hoppensach dansede Solo »Hornpipe« og vakte stormende Latter. Augusta Nielsen og Jomfru Fjeldsted henrev Tilskuerne ved en sylfideagtig, yndefuld neapolitansk »Pas des deux« til beundrende Udbrud. Men Aftenens virkningsfuldeste Præstation blev dog en af Jomfru Louise Rasmussen danset »Cachucha«. Den for-

henværende Figurantinde dreves af en indre kunstnerisk Trang til atter at optræde. Hun havde valgt den nævnte spanske Dans, som Lucile Grahn i sin Tid havde udført med saa stor Bravour, men i hvilken hun havde savnet mimiske Momenter, som hun nu vilde lægge ind i Fremstillingen. Den blonde Louise Rasmussen med sin smalle Taille og sin vel proportionerede Skikkelse havde maskeret og kostumeret sig ypperligt som Spanierinde. Hornemann gav i sit Klaverspil Dansens forskellige Stemninger et fint forstaaende Udtryk. Publikum sad i spændt Forventning: Cachucha'en begyndte altsaa, og Danserinden vandt strax Sejr ved den sikkre, gennemtænkte Kunst, hun her udfoldede, men som dog syntes at være umiddelbar Natur. Her var gratiøs Bevægelse og sjælfuld Mimik. Snart bøjede Danserinden sig yndefuldt ned ligesom for at plukke en Blomst af Engen, snart løftede hun med et skelmsk Smil Armene over Hovedet, og det hele fik det pikanteste Relief ved den Teknik, hvormed hun slog Castagnetterne. I »tours« og »élans« var der en Lethed og Smidighed, en Ild og Kraft, der fremkaldte Bifaldssalver, der lød saa meget intensivere, som Danserinden ved sit fyrige Blik elektriserede Publikum. Et enthusiastisk Bravo lød, da hun til Slutning endte med en Pirouette. Man hørte Baron Blixen Finecke begejstret udbryde: Charmant, Magnifikt, Superbt!

Efter Forestillingen begav man sig til den i Spisesalen anrettede Souper. Kronprinsen havde

Grev C. Wedell-Wedellsborg til Bords. Der musiceredes af Regimentsmusiken fra Odense. Konversationen var livlig og drejede sig om de enkelte Danseres og Danserinders Fortrin qua Kunstnere. Man var enig om, at den danske Ballet stod højst i Europa. Hs. kgl. Højhed betonede, at dette utvivlsomt skyldtes Bournonville. Han havde hørt den berømte østerrigske Danserinde Therese Elssler udtale sig med den største Anerkendelse om Balletkorpset i Kjøbenhavn. Baron Blixen Finecke istemte denne Lovtale. Han erklærede, at Palmen for Aftenens Forestilling burde rækkes Jomfru Louise Rasmussen. Han beklagede dybt, at hun havde trukket sig tilbage fra det kgl. Theater; thi derved havde dette tabt en kunstnerisk Kraft af Rang. Denne Udtalelse tiltraadtes med Akklamation af Selskabet. Kronprinsen yttrede sin Glæde over, at Forestillingen havde vundet saa meget Bifald. Han var ganske enig med Baron Blixen Finecke i Spørgsmaalet angaaende Jomfru Rasmussen; men mulig havde Skæbnen forbeholdt hende et andet Felt, hvor hendes store Begavelse og fysiske Kraft kunde komme til Anvendelse.

For de agerende Damer og Herrer var der dækket Bord i det store Gemak i Hovedbygningens sydlige Fløj. Her sad Adjudanten, Kammerjunker Bibow, som Præses ved den ene Bordende, ved den modsatte Oldfruen. Førstnævnte introducerede Souper'en med en Skaal for Hs. kgl. Højhed. Jomfruerne Werning og Rasmussen, der begge var ført til Bords af Larcher, konverserede

indbyrdes om Balletmester Taglioni og Lucile Grahn og morede sig over den Fiasko, hin havde gjort i Kjøbenhavn; Grahns fulminante Lykke i St. Petersborg, Paris og London var den Gang et almindeligt Samtaleæmne i Balletverdenen. Da Augusta Nielsen hørte den celebre Danserinde omtale, dristede hun sig til at udbringe en Skaal for Jomfru Louise Rasmussen. Hun løftede et Glas Champagne og yttrede, at den Cachucha hendes tidligere Kollega i Aften havde danset med saa overordenlig Virtuositet og saa stor Kunst, vilde sikkert høre til alle Tilskuernes skønneste Erindringer. — Kammerjunker Bibow samstemte heri med Proponenten. Skaalen blev drukken med animeret Tilslutning. Jomfru Rasmussen takkede bevæget og udbad sig — med Ansigtet vendt mod Præses — den Ære at tolke egne og Kammeraters Hyldest til Hs. kgl. Højhed Kronprinsen. —

Jomfru Werning opholdt sig en halv Snes Dage hos Etatsraad Theils, da Ægteparret satte Pris paa hendes Nærværelse og derfor nødig vilde give Afkald paa hendes Selskab. Hun ledsagede Herskabet paa Besøg i Omegnen, tilbragte fornøjelige Timer i Dreslette Præstegaard og deltog i en Familiefest hos Agent Bruuns i Assens. Figurantinden mødte overalt megen Opmærksomhed; thi det kgl. Theater stod den Gang højt i det offenlige Omdømme, hvad det som Kunstinstitution visselig fortjente, og alt hvad der var knyttet til Scenen, kunde gjøre Regning paa Interesse. Under disse selskabelige Sammenkomster havde Jomfru

Werning stadig Tanken henvendt paa Frederiksgave, og hun fik ved en tilsyneladende ligegyldig Maade at spørge paa adskillige Oplysninger om Livet der. Bogtrykker Berlings og Jomfru Louise Rasmussens Ophold paa Slottet var velbekendt. Man vidste, at de begge stod højt i Kronprinsens Gunst. Berling ansaas for Hs. kgl. Højheds Konfident, og det var den almindelige Mening, at han havde en heldig Indflydelse paa den høje Herre, eftersom han var en ypperlig Forretningsmand og i Besiddelse af de for et saadant Talent ejendommelige Egenskaber: han var kløgtig, snarraadig, fremsynet og erfaren. Hvad Kronprinsens Forhold til Jomfru Louise Rasmussen angik, da var det en bekendt Sag, at hun havde en høj Stjerne hos ham, og hun havde som Personlighed ogsaa tiltalende Egenskaber. Enhver, der kom nærmere i Forbindelse med hende, berømmede hendes kloge Blik og vindende Smil. Hun syntes at være bleven Hs. kgl. Højheds »Fylgie«, som det hed i det mythologiske Sprog. Kronprinsen skulde en Gang spøgende have udbrudt, at hun var hans sande Skytsengel. Da dette Epitheton meddeltes Konsistorialraad Seidelin i Dreslette, yttrede denne, at det kunde han af Hensyn til Kronprinsessen umulig have sagt. Men hertil bemærkede Hofjunker Fønns, at kongelige Personer plejede at have to Skytsengle, en officiel og en privat. Kronprinsen foretog iøvrigt daglig Udflugter sammen med Berling og Jomfru Rasmussen, hvilken sidste da ledsagedes af en ung Dame ved Navn Arntz, Datter af en

Officer i Hæren. Var det Køreture sad Berling ved Siden af Kronprinsen, der selv var Kusk. De to Damer fulgte efter i en lille Char-à-banc. I Reglen gik disse Udflugter til Skoven og Brinken paa Halvøen Helnæs. Stundom foretog Hs. kgl. Højhed Sejlture med sine to Gæster til Smaaøerne i Beltet. Paa slige Expeditioner var Taffeldækkeren med, og han arrangerede »beurrée garnie« i det Frie. —

Det var Hovedindholdet af, hvad der fortaltes Jomfru Werning, og alt hvad hun i den Retning hørte, prægede sig dybt i hendes Hukommelse. Forsynet med disse Hofnyheder tog hun Afsked med Etatsraad Theils. Hun begav sig først til Odense, hvor hun bragte Frøken Bülow en Hilsen fra Dreslette. Her erfarede hun, at Kronprinsen havde til Hensigt at tilbringe hele Efteraaret paa Slottet i Odense, hvor der i den Anledning foretoges nogle Forandringer. Der blev saaledes i Stueetagen indrettet Værelser til Modtagelse af Besøgende. Rygtet gik, at tvende Damer ved Navn Rasmussen og Arntz vilde komme til at opholde sig paa Slottet, men incognito eller privatissime.

Henimod Midten af September var Jomfru Werning, hvem Theaterdirektionen havde bevilget en Orlov, tilbage i Kjøbenhavn. Hun søgte strax Audiens hos Frøken Huygens og modtoges af hende i Landgrevens Palais paa Amalienborg. Figurantinden meddelte Hofdamen alt, hvad hun havde set og hørt paa Frederiksgave, og i de Kredse, hvori hun havde bevæget sig. Med intensiv

Interesse lyttede Frøken Huygens til Skildringen af Forestillingen i Havesalen og til Fortællingen af det begejstrede Bifald, Jomfru Louise Rasmussen havde vundet ved sin »Chachuca«. »Chose inouïe!« udbrød Hofdamen, da Werning smilende bemærkede, at Kronprinsen skulde have kaldt Louise Rasmussen sin »Skytsengel«.

Frøken Huygens dimitterede Jomfru Werning med den Meddelelse, at Landgreven havde bevilget hendes Ansøgning.

OTTENDE · KAPITEL

Blandt de mangfoldige smagfuldt og komfortabelt indrettede Landsteder, som den Gang fandtes i Kjøbenhavns Omegn, var der ikke noget, i hvilket der holdtes finere og i en vis Retning interessantere Sammenkomster Sted end i Villaen »Blidah« i Gentofte, der beboedes af Grosserer Frølich. Der er talt og skrevet saa meget om de Selskaber, der i de første Decennier af det nittende Aarhundrede afholdtes hos Gehejmekonferensraad Bruuns paa Sofienholm ved Frederiksdal, og man har betegnet dem som uforlignelige. De var det ganske vist i den Forstand, at her mødtes Kunstens og Poesiens Koryfæer, og her førtes under den aandrige Værtindes Ægide en pikant Konversation, og her gaves Deklamatorier, mimiske Forestillinger og Koncerter, der havde Genialitetens Præg. Hvad der bidrog til at forhøje den selskabelige Cirkels Glans, var den Omstændighed, at det smukke Fyrstepar, Prins Kristian og Gemalinde, hyppig beærede dem med sin Nærværelse. Paa Blidah havde Selskaberne en anden Karakter. Husets Herre, Grosserer Heinrich Lorentz Frølich, hørte til den kjøbenhavnske Handelsstands Notabiliteter. Han var

Medlem af Grosserersocietetet og nød paa Grund af sine kommercielle og finansielle Kapaciteter almindelig Anseelse i Forretningsverdenen. Da Kristian den Ottende som Prins sammen med sin Gemalinde besøgte Paris og London i Tyverne, var Frølich der traadt i Forbindelse med Fyrsteparret. Dette havde følt sig saaledes tiltalt af ham og vundet en saadan Tillid til ham som Forretningsmand, at Bekendskabet fortsattes efter Hjemkomsten, og at han blev Hs. Højheds Bankier. I samme Egenskab blev Frølich ogsaa Raadgiver og Disponent for Prinsens Svoger, Landgrev Vilhelm af Hessen, og efterhaanden blev enkelte Medlemmer af det diplomatiske Korps hans Klienter i den Retning. Det var Hovedstadens kommercielle Koryfæer i Forening med flere Damer af Hofkredsene og nogle fremmede Gesandter, deriblandt den engelske, Sir Henry Wynn, og den hollandske, Adrian Martini, der paa den Tid saa at sige satte Stemplet paa Selskaberne i Blidah. Men fremhæves maa det, at Husets Frue, en født de Coninck, ved sin Ynde og Skønhed, uagtet hun nu var i en moden Alder, gav Sammenkomsterne forhøjet Attraktion. Herrerne drøftede især Spørgsmaal, der satte Forretningsverdenen i Bevægelse. Damerne konverserede navnlig om Begivenheder ved Hoffet, og med disse var især to af de ofte tilstedeværende Gæster: Grevinde Mathilde Ahlefeldt Laurvig og Baronesse Sofie Zeuthen, begge født Schulin, særdeles fortrolige. De kom jævnlig sammen med Landgrevindens Hofdamer, og Hds.

kgl. Højhed satte megen Pris paa dem. I et Par af Cirklerne hos Frølichs deltog ogsaa en Dame fra Hoffet i Strelitz, Fru von Normann, der var Storhertuginde Maries Hofdame, og hun udmærkede sig ved sine Karakteristiker af det lille tyske Hofs Personer og ved livlige Skildringer af den kunstelskende Storhertug Georgs Fester. Hun var indviet i Strelitz's »chronique intime«, og fortalte, hvad hun vilde meddele, paa en pikant Maade. Da Frølich var mecklenborgsk Generalkonsul, vil man ikke forbauses over at træffe Fru von Normann paa hans Villa. Efter at hun ved en Soirée havde omtalt en Koncert, som Grevinde Rossi, den tidligere Henriette Sontag, nylig havde givet ved det storhertugelige Hof, meddelte hun, at Grev Reventlów, dansk Gesandt i London, var ankommen i en hemmelig Sendelse til Storhertug Georg. Herved henledededes Konversationen paa Kronprins Frederik og Kronprinsesse Mariane, hvilken sidste man stadig ventede tilbage fra Badet i Pyrmont. Dampskibet »Ægir« var endog sendt til Kieler Fjord for at tage Hds. kgl. Højhed om Bord. —

Men i Løbet af Efteraaret kom det til at staa klart for Publikums Bevidsthed, at Forventningen om et Gensyn med Kronprinsessen havde været en Illusion. I den snevrere Hofkreds havde man været paa det Rene dermed siden September. Der gik Rygter om, at Kongen og Kronprinsen stod paa en spændt Fod med hinanden i Anledning af Hds. kgl. Højheds vedvarende Fraværelse, idet

Faderen gav Sønnens Lunkenhed og Indifferentisme Skylden for denne. Hs. Majestæt vilde af de tidligere anførte Grunde opretholde sin Søns ægteskabelige Forbindelse, og han vilde ikke lade noget Middel uforsøgt til dette Øjemeds Opnaaelse. Som sædvanlig havde Kristian den Ottende tilbragt en Del af Sommeren ved Badestedet Wyck, paa Øen Før ved Slesvigs Vestkyst. Da han forlod hint havde han ifølge et Løfte besøgt det smukke Pløen i Holsten, og paa Rejsen dertil havde han i Altona havt et Møde med Kammerherre Oxholm, der var stævnet dertil fra Pyrmont. Kongen havde her erfaret, at Kronprinsessen efter endt Badekur ikke vilde vende tilbage til sin Ægtefælle, men tage til sine Forældre i Strelitz. Hs. Majestæt havde i de mest anerkendende Udtryk udtalt sig om den Omhu og Interesse, Oxholm viste Kronprinsessen, og havde betegnet det som sit højeste Ønske, at han beholdt Stillingen som Hofchef. Det var Kongens Overbevisning, at den store Yndest, Svigerdatteren viste Oxholm, var ligesom et aandeligt Baand, der knyttede hende til Danmark. Kristian den Ottende havde paalagt Hofchefen at anvende hele sin Indflydelse for at bevæge Kronprinsessen til at komme direkte tilbage til Kjøbenhavn; men viste hans Anstrengelser sig frugtesløse, skulde han ledsage hende til Strelitz og returnere derfra. Ved sin Tilbagekomst fra Holsten til Hovedstaden modtog Kongen et Brev fra Oxholm, i hvilket denne meddelte, at Hds. kgl. Højhed holdt fast ved sin Beslutning om at

drage til Strelitz; der vilde han da afvente nærmere Ordre fra Hs. Majestæt.

Paa sin Fødselsdag, den 18. September, holdt Kristian den Ottende en glimrende Kur paa Sorgenfri Slot, ved hvilken han brillerede ved sit udstrakte Personalkendskab og ved ypperlig tournerede Bemærkninger. Om Eftermiddagen var der Galataffel, ved hvilket Hs. Excellence, Geheimestatsminister Stemann i de mest smigrende Udtryk udbragte Hs. Majestæts Skaal. Stærkt Bifald vandt den Toast, som General, Prins Wittgenstein, foreslog for Dronning Karoline Amalie. Der var Festivitet nok, og Kongen konverserede som sædvanlig med et vist Lune, men de, der kendte ham nærmere, kunde dog mærke, at han i Grunden var i en nedtrykt Stemning; det forekom dem, at der ligesom havde lejret sig en Sky over hans Pande. Han savnede nemlig Kronprinsen, der altid plejede at være personlig til Stede paa hans Fødselsdag. Hins Fraværelse havde vakt Selskabets Forundring; men Prins Ferdinand søgte at gøre den forklarlig ved at minde om, at Hs. kgl. Højhed som Fyens Gouvernør havde en officiel Forpligtelse til personlig at fejre Hs. Majestæts Fødselsdag i sit Gouvernements Hovedstad. Kronprinsen holdt i Virkeligheden ogsaa Galataffel paa Odense Slot og udbragte Skaalen for sin kongelige Fader. Hs. kgl. Højhed havde iøvrigt i den sidste Tid trukket sig fuldstændig tilbage fra Hofkredsene i Kjøbenhavn. —

Kong Kristian besluttede nu at paakalde Stor-

hertug Georgs personlige Intervention. Gesandten i London, Grev Reventlow, opholdt sig netop paa Orlov i Hovedstaden, og da han, som tidligere berørt, var vel kendt og gerne set ved det mecklenborgske Hof, overdrog Hs. Majestæt ham det Hverv at overbringe Storhertugen en Haandskrivelse. I denne anmodede Kongen indtrængende sin Ven og Slægtning om at opbyde hele sin faderlige Indflydelse for at bevæge Datteren til at vende tilbage til Danmark og genindtage sin Plads ved Gemalens Side. Reventlow skulde tillige meddele Kammerherre Oxholm, at Kongen ønskede personlig at konferere med ham. Reventlow afrejste med Brevet. Han fandt en udmærket Modtagelse ved Hoffet i Strelitz; men der sporedes ingen Virkninger af Hs. Majestæts Brev. Greven havde en Fornemmelse af, at Kongens Skridt havde været frugtesløst, og med dette Indtryk begav han sig tilbage til sin diplomatiske Post. —

Dagen efter at Oxholm var indtruffen til Kjøbenhavn, havde han Audiens hos Kristian den Ottende. Denne havde lige modtaget et Brev fra Storhertug Georg. I sin Samtale med Hofchefen yttrede Kongen, at Kronprinsessens Fader hidtil indtrængende havde opfordret Datteren til at vende tilbage til Danmark, men nu stillede han sig køligt til Sagen. Oxholm svarede, at der her sikkert var hemmelige Indflydelser paa Spil. Han havde bemærket, at Storhertuginde Marie ligefrem var bleven Kronprinsen fjendsk, og hun influerede naturligvis i samme Retning paa sin Datter. Kron-

prinsessens Tilbøjelighed til at komme tilbage havde i ethvert Tilfælde været i Aftagende i den sidste Tid. Hs. Majestæt var nogle Minutter taus og eftertænksom. Derpaa erklærede han, at hvis der var Intriger i Gang, maatte disse gennemkrydses, og det skete bedst ved, at Kronprinsen personlig greb ind. Han vilde ikke befale, at Kronprinsen skulde rejse til Strelitz for at hente sin Gemalinde, men han ønskede det inderligt. Han gav nu Oxholm det Hverv at tage til Kronprinsen i Fyen og berette ham, hvad her var talt. Kongen tilføjede, at Ingen bedre vilde kunne udføre denne Sendelse end netop Oxholm; thi Kronprinsen nærede virkelig venskabelige Følelser for ham. Hs. Majestæt bemærkede til Slutning, at han i Sommer ikke havde kunnet bevæge Kronprinsen til at rejse til Pyrmont, men ved Oxholms Assistance haabede han nu at faa sin Søn til at begive sig til Strelitz.

Ved sin Ankomst til Odense erfarede Oxholm gennem Gouvernementssekretæren, Justitsraad Wegener, at Kronprinsen havde begivet sig til Frederiksgave, sammen med Inspektøren for den nordiske Oldsagssamling, Etatsraad Thomsen. Hs. kgl. Højhed vilde udgrave en Høj paa Voldtofte Mark, i hvilken der mulig kunde gjøres et interessant Fund. Wegener fraraadede Oxholm at rejse efter Prinsen, da denne sikkert ventedes tilbage om et Par Dage. Hofchefen tog da Ophold paa Slottet og benyttede Ventetiden til at aflægge en Visit hos Kammerherre Benzon paa Dalumgaard

og til at hilse paa Chefen for Dragonregimentet, Oberst Wedell. Da Oxholm spurgte Wegener, hvorledes Kronprinsen havde befundet sig i den sidste Tid, fik han Svaret, at Hs. kgl. Højhed havde været i godt Humør og havde sjeldnere end ellers været lunefuld og frastødende, hvad han jo hyppigt var. Wegener tilføjede med et Smil, at Kronprinsen havde jo ogsaa interessant Dameselskab i denne Tid. En Modehandlerinde ved Navn Louise Rasmussen og en Jomfru Arntz, der begge var indlogerede hos Slotsforvalterens Kone, var som Regel i Aftenvisit hos Hs. kgl. Højhed, og i disse Sammenkomster deltog ogsaa den bekendte Bogtrykker Berling. Men, tilføjede Wegener, der hvilede jo et mystisk Slør over det Hele, og han vidste selvfølgelig Intet om hine intime Cirkler. Oxholm svarede ikke Noget herpaa. Han havde langt dybere Indsigt i Forholdene, end Wegener anede.

Efter at Kronprinsen var vendt tilbage fra Frederiksgave, modtog han Oxholm paa en venskabelig og elskværdig Maade. Han takkede ham for den Omhu, han havde havt for hans Gemalinde i Pyrmont, og for den ridderlige Maade, hvorpaa han havde forstaaet at underholde hende. Hs. kgl. Højhed lagde sin Haand paa Oxholms Skulder og sagde smilende, idet han saa ham ind i Øjet, at han kunde jo næsten have Grund til at være jaloux paa ham. Hofchefen slog Bemærkningen hen i Spøg.

Kammerherre Oxholm skred til Udførelsen

af det Hverv, Kongen havde overdraget ham; men han kom hurtigt til Erkendelse af, at her vilde hans Bestræbelser være frugtesløse. Kronprinsen erklærede bestemt, at han i denne Sag ikke kunde opfylde sin Faders Ønske, ja han vilde ikke en Gang kunne bøje sig for hans Befaling, da han fandt en personlig Tiggergang til Strelitz aldeles uforenelig med hans Stilling som Arving til en tusindaarig Krone. Hs. kgl. Højhed henviste derefter med Stolthed til den varme Hyldest, der nylig var bragt ham af hele Befolkningen, da han var bleven udnævnt til Æresborger af Odense. Kongens Forlangende, at han personlig skulde begive sig til Strelitz for at bevæge Kronprinsessen til at vende tilbage, maatte han altsaa kategorisk afvise. Derimod vilde han skrive et Brev til sin Gemalinde, og det kunde Ritmester Blücher overbringe. Han havde jo tidligere havt en Sendelse til det storhertugelige Hof. Kronprinsen tilføjede, at han ikke kunde gaa videre og anmodede Oxholm om at meddele Kongen dette, paa den elskværdige Maade, der var ham egen. Hs. kgl. Højhed greb derefter Hofchefens Haand, trykkede den og sagde med en hjertelig Betoning, at han for bestandig gjorde Regning paa hans fortræffelige Tjeneste. Hans Gemalinde satte ganske overordenlig Pris paa ham, og han var i Virkeligheden et stærkt Bindemiddel mellem hende og Danmark.

Underlige Følelser fyldte i dette Øjeblik Oxholms Bryst. Han var Kronprinsens sande Ven og Kronprinsessens hengivne Ridder, og dette

Dobbeltforhold kunde bringe ham i en alvorlig indre Krise og Konflikt med sig selv, idet Hjertets og Pligtens Stemme kom i Strid med hinanden. Men hver Gang slige Tanker kom op i hans Bevidsthed, saa han dog ogsaa bort fra det Personlige og hen til det Krav, »raison d'état« stillede, og med det for Øje besluttede han da at forblive i sin Stilling, der jo havde noget saa ejendommeligt Tillokkende for ham.

Kammerherre Oxholm overbragte Kong Kristian Sønnens Svar, og dette gjorde et dybt Indtryk paa Faderen, der nu satte sit Haab til Udfaldet af Blüchers Sendelse, hvilken han bifaldt. Hs. Majestæt afskedigede Oxholm med de Ord, at det i hans Modgang var ham en Trøst, at han vedblev at være hans Svigerdatters Hofchef; thi det kunde mulig have heldbringende Følger for Sønnens Ægteskab.

Kort Tid efter udbredtes i Hofkredsene Efterretningen om, at Ritmester Blücher var vendt tilbage fra Strelitz; men om Hds. kgl. Højheds Hjemkomst forlød Intet. Skjulte Kræfter havde imidlertid været i Virksomhed, og om dem skal nu meddeles, hvad der fortaltes af den samtidige Generation. Men forinden maa Kronprinsens Efteraars-Ophold paa Slottet i Odense berøres, da hans Liv der influerede paa de følgende Begivenheder. —

Hs. kgl. Højhed havde ikke saaledes som Faderen videnskabelige og æstetiske Interesser, men var anlagt paa det Praktiske. Fag som Mekanik

og Fysik havde han Sans for. Han følte sig ogsaa tiltalt af nordisk Oldkyndighed, hvad der er berørt i det foregaaende. Med Hensyn til det Militære, var han jo nok kommanderende General og tillige Viceadmiral i Flaaden, men det var blot Titler, thi han var ligesaa lidt Soldat som Sømand. Slige Charger førte hans Stilling nu med sig. I disse to Retninger lignede han Faderen. Som Gouvernør over Fyens Stift søgte han imidlertid at kopiere Kong Kristian, da denne som Thronfølger beklædte Posten. En enkelt Aften om Ugen holdt han Selskab for Spidserne af Embedsstanden i Stiftet, hvortil ogsaa Godsejeraristokratiets Medlemmer var indbudte. En anden Aften samledes han med Garnisonens Officerer. En Gang om Maaneden var der bal paré, ved hvilket Herrerne glimrede i deres Uniformer, og Damerne vakte Beundring ved deres elegante Toiletter og kønne Fysiognomier. Hs. kgl. Højhed var ved alle disse Lejligheder en elskværdig Vært, hvis jævne Konversation af og til ligesom gennemlyntes af et aandfuldt Glimt. Hans ydre Holdning bar et kongeligt Præg.

Men ved alle disse Sammenkomster var Kronprinsen ikke rigtig sig selv: han maatte af Etikettehensyn paalægge sig en vis Tvang, og desuden var han tilbøjelig til i Enkelte at se »Sammensvorne« med Hofkredsene i Kjøbenhavn. Derimod holdt Hs. kgl. Højhed ugenligt et lille Convivium, og ved saadanne hengav han sig ganske til sin naturlige Menneskelighed. Personalet var

her ikke stabilt, men fluktuerende, da det bestod af gennemrejsende Virtuoser, Skuespillere og Artister. Violoncellisten Kellermann, der paa dette Tidspunkt besøgte Odense, var en stadig Gæst paa Slottet. Hs. kgl. Højhed henryktes af hans mesterlige Udførelse af Melodien: Karnevalet i Venedig med Variationer. Naar Circus Guerra optraadte, var Kronprinsen jævnlig Tilskuer og tilklappede den smukke Beriderske, Flora Hoffmann, sit Bifald. Langes Skuespillerselskab kom som Regel hver Saison til den fyenske Hovedstad og udmærkede sig ved et med Smag og Indsigt valgt Repertoire, og ved fremragende dramatiske Talenter saa vel paa Sværd- som Spindesiden. Publikum var begejstret over Jomfru Thora Sønderskov som Jolanthe i »Kong Rénées Datter«. Kronprinsen morede sig især kosteligt over Spillet i Overskous »Pak«. Han kaldte Direktør Lange til sig, komplimenterede ham for Selskabets Præstationer og erklærede, at han gerne vilde se nogle af Skuespillerne og Skuespillerinderne hos sig til en Souper, der nærmere skulde blive fastsat. Valget af Personer overlodes Direktøren. Sammenkomsten fandt Sted og Hs. kgl. Højhed var i glimrende Humør. Berling og Louise Rasmussen var til Stede. Efter Souperen, der bragte Stemningen op, blev der musiceret og sunget til Akkompagnement af Klaver og Guitar. Hvem, der havde Lyst, ydede sit Bidrag. Berling sang med Humor til Jomfru Rasmussens Guitarspil: »Wer niemals einen Rausch gehabt«. Kronprinsen op-

livede yderligere Sammenkomsten med spøgende Bemærkninger og ved at fløjte med Munden en skotsk Hornpipe. Han yttrede med et satirisk Smil, at han og hans Lige altid befandt sig vel blandt Thalias Sønner og Døttre, thi begge Parter var »Skuespillere«, og havde altsaa Affinitet til hinanden.

Et højst interessant Besøg fik Odense i denne Tid, idet den berømte Solodanserinde, Madame Krætzmer, der for en Række Aar tilbage havde været en Perle i det kgl. Theaters Balletkorps, optraadte som Gæst paa Theatret. Hun henrev som »La cracovienne« ved sin Mimik og Teknik Publikum til overordenlig stærkt Bifald. Kronprinsen beundrede hendes Kunst. Louise Rasmussen kendte hende personlig og bevirkede, at hun blev indbudt til en af de intime Soiréer paa Slottet. Denne, hvori Berling deltog, endte med en Dans, hvis sidste Numer var en Menuet Et Par Hofjægermestre med deres Fruer var blandt Gæsterne, og alle fire deltog i den. Kronprinsen førte med megen Anstand sin Alma Vestris, Berling Madame Krætzmer. Menuetten var efter hele Selskabets Dom Aftenens Glansparti. Rygter om den udbredte sig paa hele Fyen. Særlig berømmede man Hs. kgl. Højheds ridderlige Holdning og den Grandizza, hvormed Jomfru Louise Rasmussen havde ført sig. Man følte sig overbevist om, at hun var Kronprinsens Favoritinde. —

Et Par Uger senere tiltraadte Frøken Bülow en Rejse til Kjøbenhavn. Her havde hun et Par

Gange Audiens hos Landgrevinde Charlotte. Hds. kgl. Højhed spurgte, hvorledes Kronprinsen befandt sig i Odense og lod, som om hun havde megen Interesse for hans Gouvernementsforretninger. Men i Virkeligheden var det kun hans intime Affærer, der laa hende paa Sinde. Frøkenen var imidlertid klog nok til ikke at berøre disse med en eneste Stavelse, hvorimod hun gav en Skildring af hans Inspektionsrejser og Forretninger med Gouvernementssekretæren, Justitsraad Wegener. Derimod var Mysterierne ved Kronprinsens Hof Hovedæmnet for Samtalerne mellem Frøken Bülow og Frøken Huygens, og her anvendte hin stærke Farver i sin Fortælling. Hofdamen lyttede med Spænding til Venindens Skizzer af det lille Hof, og ganske særlig interesserede det hende at høre Beretningen om det intime Forhold mellem Kronprinsen og Louise Rasmussen. Frøken Huygens lo højt, da Bülow yttrede, at Alma Vestris var det »nom de guerre«, hvormed Hs. kgl. Højhed betegnede sin Amourette. Hofdamen forstod ved snilde Spørgsmaal at fralokke Veninden alle Hemmeligheder. Snart var Kronprinsens intime Soupers med Berling og Louise Rasmussen, hans Venskabsforhold til den første og hans »intelligence secrète« med den sidste Konversationsæmnet ved Hofdamernes Kaffeselskaber paa Amalienborg. Frøken Huygens serverede Anekdoterne i skarp Sauce, og Landgrevinden fik dem med pikante Tilsætninger. Da Hds. kgl. Højhed Intet hellere ønskede end Ophævelsen af Kronprinsens

Ægteskab, besluttede hun at gøre en kløgtig Anvendelse af, hvad hun saaledes havde faaet at vide. Hun havde ogsaa med en vis hemmelig Frygt erfaret, at der mellem Kronprinsessen og Oxholm havde udviklet sig et sand venskabeligt, ridderligt Forhold, og hun attraaede derfor at faa dem skilt fra hinanden. Thi hvem vidste, hvad Fremtiden kunde bringe. Imidlertid havde hun været saa heldig at faa Hofchefen præsenteret for en Dame, der ved det første Møde gjorde et betagende Indtryk paa ham — det var Frøken Marie v. Krogh, som var bleven Hofdame hos Dronning Karoline Amalie. Landgrevinden betragtede Kronprinsessens Venskab for Oxholm som et Baand, der knyttede hende til Danmark, men svækkedes dette Baand ved Hofchefens Forlovelse og Ægteskab, vilde Kronprinseparrets Skilsmisse lettere kunne sættes igennem. Det var Maalet, som Hds. kgl. Højhed vilde naa. —

NIENDE KAPITEL

Hvert Efteraar holdtes der en stor Fest paa Landstedet »Blidah«, idet Grosserer, Generalkonsul Frølich fejrede Aarsdagen for det Kompagniskab, han i sin Tid havde indgaaet med sin Broder, og som væsenlig havde bidraget til Grundlæggelsen af den Anseelse, hans Hus havde vundet i Forretningsverdenen. Det var et fornemt og fint Selskab, Ægteparret Frølich paa denne Dag samlede om sig, og Sammenkomsten hørte til de Begivenheder, hvorom der længe efter taltes saa vel i Gentoftes Omegn som i kjøbenhavnske Cirkler. Ved denne Fest saa man flere Chefer for navnkundige Firmaer i Hovedstaden. Hærens og Flaadens Officerskorps var repræsenterede, og blandt de Officerer, der glimrede ved skønt Ydre og ædel Holdning skal her blot exempelvis nævnes Kommandørkaptain Zahrtmann og Ritmester Hegermann Lindencrone af Gardehusardivisionen. Damerne fandt, at disse to Officerer var Typer paa Riddertidens Skikkelser, men iøvrigt var man i den kvindelige Kreds enig om, at alle chevalereske Dyder og vindende Egenskaber florerede i Officerskorpset. Poetisk talt, havde det faaet en lyrisk

Daab af den øhlenschlægerske Poesi, og anlagde man et militært Fagsynspunkt paa Korpset, saa skulde Valpladsen i en nær Fremtid afgive et berømmeligt Vidnesbyrd om, at det var gennemtrængt af streng Pligtfølelse og ægte Soldateraand, og udmærkede sig ved taktisk og strategisk Snille. Notabiliteter i Universitets- og i Akademikredsene var der kun faa af ved denne Efteraarssammenkomst i det Frøhlichske Hus, men til Gengæld var der en enkelt blandt dem, der gjorde Fyldest for mange og forstod paa en aandfuld og vittig Maade at konversere Damerne, der, hvor han dvælede under Festen, samlede sig om ham — det var Professor Nathan David, der den Gang glimrede som Æstetiker. Hofkredsene talte, som tidligere berørt, ogsaa Repræsentanter ved de Frøhlichske Fester. Denne Gang beærede Landgreveparret og Prins Kristian af Glücksborg det med sin Nærværelse. Hds. kgl. Højhed, Landgrevinde Charlotte, var ledsaget af Hofdame, Frøken v. Huygens. Kammerherre V. Oxholm var ogsaa indbudt. —

Oxholm blev saa at sige bestormet fra Damernes Side med Spørgsmaal om Kronprinsessens Helbredstilstand og Virkningerne af Opholdet i Pyrmont paa denne. Han varierede sine Svar med Hofmandens Virtuositet og syntes at skænke Enhver, med hvem han talte, udelt Opmærksomhed; men i Virkeligheden havde han sine Tanker henvendt paa en Dame, med hvem Landgrevinden livligt konverserede, og for hvem hun øjensynlig inter-

esserede sig. Det var Dronningens Hofdame, Frøken Marie v. Krogh, Datter af Oberst G. C. Krogh, Chef for femte Bataillon. Det var en velvoxen, fin, blond Skikkelse, med smuk Figur og smagfuldt Toilette. Oxholm havde flere Gange set hende, men dertil indskrænkede det hele sig. Da Landgrevinden havde forladt Frøken Krogh og vendt sig til Fru v. Normann, der nu var i Færd med Forberedelserne til sin Hjemrejse, kom Værtinden hen til Oxholm og anmodede om Tilladelse til at maatte forestille ham og Frøken v. Krogh for hinanden. Hofchefen fulgte hende med et forbindlig Smil, og da Præsentationen havde fundet Sted, begav Værtinden sig hen til Fru v. Normann og Frøken Huygens, der stod sammen. Samtaleæmnet mellem Oxholm og Frøken Krogh var først de fælles Bekendskaber i Militærkredsene; men derefter blev Pyrmont, hvor Frøkenen havde opholdt sig Genstand for Konversationen. Den trediveaarige Pige, der trods sin Alder endnu var udrustet med Ungdommens Ynde og Friskhed og med Livlighed og Skælmeri i Blikket skildrede sit Ophold ved det skønne Bad, gjorde et betagende Indtryk paa Oxholm, der fra sin Side udfoldede sin personlige Elskværdighed og med et vindende Smil forstod at fremhæve enhver Pointe i hendes Skildring. De to Personligheder følte gensidig, at de supplerede hinanden, og saaledes knyttedes strax det aandelige Sympathiens Baand mellem dem, der et Par Uger efter, ved et Møde hos Kaptainløitnant Oxholm paa Taarnholm, fik sit

Udtryk i en Forlovelse. Kammerherre Oxholm vedblev at være Kronprinsens Ven; han følte sig fremdeles paa romantisk Vis som Kronprinsessens Ridder, men Frøken Marie Krogh var nu hans Hjertes Udkaarede: hun var Stjernen paa hans Fremtidsdrømmes Himmel. Forlovelsen vakte Sensation i Hofkredsene. Landgrevinden gav med et Smil, der vidnede om inderlig Tilfredshed, Frøken Huygens Ordre til at overbringe Parret en varm Lykønskning fra hende. Hds. kgl. Højhed tilføjede, at hun vilde underrette sin Svigerinde i Strelitz, Storhertuginde Marie, om den lykkelige Begivenhed. —

En Korrespondance mellem Landgrevinden og Storhertuginden kom nu i Gang; men om dens Indhold verserede der kun Rygter i Hofkredsene, og hvad man i den Retning fortalte, indskrænker sig til følgende. Frøken Huygens gav Fru Normann giftige og minutiøse Skildringer af Kronprins Frederiks Liv i Odense og paa Frederiksgave, særlig af det intime Forhold mellem ham og Jomfru Rasmussen. Ved sin Tilbagekomst til Strelitz serverede Fruen det Hørte for Storhertugparret og Kronprinsessen. Storhertuginden korresponderede med Landgrevinden om det saaledes Meddelte. Hun forespurgte sig om Sandheden, og Svigerinden svarede, at Virkeligheden overgik Rygterne. Hun malede med saa krasse Farver, at Kronprinsessen ved at læse det begyndte at føle Afsky for sin Gemal og tog Beslutningen om at ville skilles fra ham. Landgrevinden bestyrkede

sin Svigerindes Datter i dette Forsæt. Fra den Side gjordes der ikke et eneste medierende Skridt til Udsoning mellem Ægteparret; tvertimod, man skærpede Dissonanserne til det Yderste.

Kun en Enkelt gjorde Forsøg paa Ægteskabets Opretholdelse, og det var Kronprinsessens Fader, den gamle Storhertug Georg. Han mente, at Kronprinsen kun gjorde sig skyldig i Forvildelser, der gennem ædel, personlig Paavirkning og elskværdig, faderlig Formaning vilde kunne rettes. Overfor sin Gemalindes og Landgrevindens Forestillinger plejede han, efter hvad Omgivelserne meddelte, at udbryde, at hos Kronprinsen mindede den ydre Optræden vist nok af og til om Brutalitet, men hans Hjerte var dog af det ædleste Metal. Imidlertid gav dog Storhertugen efter for sin Hustru og sin Datter og for Stemningen blandt Hofdamerne. Hans Breve til Kristian den Ottende prægedes af Kølighed, og dennes Spørgsmaal om Tidsunktet for Kronprinsessens Tilbagekomst besvarede han undvigende og med stadig længere Mellemrum. Men ærgærrig som han var, smertede det ham, at Datteren skulde give Afkald paa en Krone. Det var hans højeste Ønske, at hans Datter skulde komme til at bestige en Throne, i Lighed med hans Søstre Louise og Frederikke. Hin var den berømte preussiske Dronning, denne var den hannoveranske Kong Ernst Augusts Gemalinde. Storhertug Georg var en Ynder af Jagten, og i denne søgte han da under sine Bekymringer Adspredelse. Han trak sig tilbage til det i Wild-

parkforst beliggende »Svejtserhus«, og her hengav han sig i Forening med Omegnens Godsejeraristokrati til hin Idræt. Men ofte saa man ham dog spasere betænksom og ene under Parkens mægtige Ege og Bøge.

Fru Normann fik i et Brev fra Frøken Huygens Underretning om Kammerherre Oxholms Forlovelse med Frøken Krogh. Hun ilede med at bringe Kronprinsessen den store Nyhed. Hds. kgl. Højhed svarede med et tvungent Smil, at Efterretningen glædede hende, og hun tilføjede med en Følelse, der utvivlsomt kom fra Hjertet, at hun ønskede sin Hofchef en varig Livslykke paa hans Fremtidsbane. Kronprinsessen attraaede Ensomhed og Ro. Med Storhertugens Tilladelse begav hun sig til det lille Slot Hohenzieritz, der gemmer saa mange Minder om den smukke, ulykkelige Dronning Louise af Preussen. Hun var kun ledsaget af Hofdamen Frøken Ørtzen. Her i den skønne Naturs Stilhed overvejede hun med sig selv hele den Stilling, hvori hun befandt sig og efter en indre Kamp besluttede hun endelig at ophæve Ægteskabet med Kronprinsen. Efter Oxholms Forlovelse følte hun sig endnu mere ensom og fremmed ved det danske Hof. —

Da Kronprinsesse Mariane meddelte Forældrene sin urokkelige Beslutning om at skilles fra Kronprins Frederik, udbrød Faderen, at han kun med et tungt Hjerte gav sit Samtykke til den Bestemmelse hun her havde taget. Han havde stadig glædet sig til, at Kongekronen maaske en Gang

skulde smykke hans elskede Datters Tinding. Storhertuginden billigede derimod med synlig Tilfredshed Datterens Beslutning; thi hendes fortsatte Samliv med Kronprinsen var efter hendes Overbevisning en Umulighed. Hun beraabte sig i den Retning paa, hvad hendes Svigerinde, Landgrevinden, havde meddelt hende i de sidste Breve. Kronprinsens Liv i Odense og paa Frederiksgave var jo en Haan ikke blot mod kongelig Værdighed, men ogsaa mod borgerlig Velanstændighed. Hvad der paa dette Tidspunkt stemte baade Landgrevinden og hendes Svigerinde dobbelt bitter mod Kronprins Frederik var nogle skarpe Yttringer, denne havde ladet falde overfor Landgrev Vilhelm, under et Parti Reverse hos Prins Ferdinand. Hs. Durchlauchtighed havde udtalt sig med dyb Despekt om den intime Forbindelse mellem Prins Adalbert af Preussen og Danserinden Therese Elszler; men han havde derefter med et spodsk Smil og et Sideblik til Kronprinsen yttret, at Prins Adalbert dog i ethvert Tilfælde havde havt saa megen Smag, at han havde lieret sig med en fejret Danserinde og ikke med en dubiøs Figurantinde. Kronprinsen mærkede Brodden og blev harmfuld, men han betvang sig og udbrød med snertende Ironi, at det just ogsaa var paa Smag i den Retning, at det havde skortet Hs. Durchlauchtigheds hessiske Slægtninge, hvad enten nu Odalisken hed Ritter, Ortlöpp eller Gertrude. Kurfyrsterne kunde med Sandhed kalde sig »Landsfædre«; thi de havde befolket hele Hessen med

deres naturlige Børn! Disse Yttringer gjorde selvfølgelig megen Effekt. Potz Blitz! skal Landgreven have raabt, med gnistrende Øjne.

Da Kronprinsessen havde besvaret sin Gemals indtrængende Opfordring til at vende tilbage og genindtage sin Plads ved hans Side med et bestemt Afslag, ophævedes Ægteskabet. Det skete den 30. September 1846. Som Grund til Skilsmissen angaves officielt Prinsessens svage Helbredstilstand. Gennem denne Forbindelse med det storhertugelige Hus i Strelitz var altsaa »Skjoldungstammen« ikke kommen til at skyde friske Skud. Det var en Skuffelse for Folket, men en Beroligelse for Dynastiets Sidelinie. —

Efter Skilsmissen viste der sig i Kronprinsens Holdning og Optræden en Forandring, der stod i udpræget Modsætning til hans tidligere Væremaade. Han var ikke mere den oprømte, hyppig kaade Mand, hvis Spøg og Skæmt dog havde et elskværdigt Anstrøg, men han bar et alvorligt og tillukket Væsen til Skue, og fik han Anfald af Vrede, gav disse sig ofte Udslag i en vis Brutalitet, der var uforligelig med hans kongelige Stilling. Han vedblev om end sparsomt at deltage i Hoflivet, men alligevel stod han egenlig udenfor dette. I Kredsene paa Amalienborg følte han sig ilde set og tilsidesat, og instinktivt mærkede han Landgreveparrets Uvillie mod sig, skønt

denne ikke fandt noget Udtryk i de banale Talemaader, det anvendte overfor ham, hvor han mødtes med det ved Hoffesterne. Da han var Kronprins kunde vel nogle henkastede Yttringer til ham ikke undgaas: det vilde have været et altfor grovt Brud paa Etiketten. Hs. kgl. Højhed, der havde arvet sin Moders lunefulde og heftige Temperament, besluttede nu at trodse den Stemning, der i Hofkredsene herskede mod ham, og som kunde siges særlig at være Landgrevindens og Prinsesse Karolines Værk. Han ræsonnerede som saa, at havde Hofdamerne ved deres Intriger virket hen til Sprængningen af hans Ægteskab, og havde de modarbejdet og undergravet hans huslige Lykke, vilde han nu selv tage Bestemmelse om, hvorledes han vilde indrette sin hjemlige Arne, uden Hensyn til om det krænkede deres Fornemmelser eller lod sig forene med de i Rang og Byrd grundede Krav. Paa en vis Maade vilde han herefter skurre som en Dissonans i Hoffets Melodi. —

Kun ved de større Hoffester, fra hvilke han som Rigets Thronarving vanskelig kunde udeblive, viste Kronprinsen sig i Kjøbenhavn i Efteraaret 1846 og den følgende Vinter. Han forblev paa Slottet i Odense, hvor han varetog Gouvernementsforretningerne. Hs. kgl. Højhed konfererede hyppigt med Stiftamtmand Bardenfleth, der tidligere havde været hans Hofchef, og hvem han personlig kunde henregne til sine bedste Venner. Om Indholdet af disse Konferencer var man kun henvist til Rygter; men Gouvernementssekretæren,

Justitsraad Wegener, vilde vide, at det var Spørgsmaalet om Indførelsen af en Konstitution, en fri Forfatning for hele Riget, der blev drøftet. Hoffet i Kjøbenhavn diverterede sig i Løbet af Vinteren 1847 paa forskellig Vis. Baller, storartede Dejeuners og Diners, Soiréer og Koncerter, ved hvilke fremmede Virtuoser glimrede, stod stadig paa Programmet. Kanefarter til Hovedstadens Omegn, enten ved højlys Dag eller ved Fakkelskin, var hyppige. Maskerader, med historiske Kostumeoptrin, afvexlede med dramatiske Underholdninger, ved hvilke Hoffets Herrer og Damer gav Prøver paa deres Kapaciteter i Thalias Tjeneste. Med Foraaret og Sommeren begyndte Friluftslivet at udfolde sig. Nu blev Militærparaderne, Troppe-revuerne og Hestevæddeløbene Attraktionens Hovednumre, samtidig med at Tivoli, Klampenborg Vandkuranstalt og Dampskibsturene langs med Øresundskysten hørte til de stadige Forlystelser. Et Extra-Numer, der ugevis var Æmne for Konversationen i alle Kredse, afgav Aabningen af Jernbanen mellem Kjøbenhavn og Roskilde i Slutningen af Juni 1847: de, der havde en dybere Forstaaelse af de bevægende Faktorer i Samfundsudviklingen indsaa, at denne Begivenhed indviede en ny Æra i Danmarks økonomiske Liv.

Kronprinsen var paa det Tidspunkt under Vejs til Stockholm. Dampskibet »Ægir« førte ham til den svenske Hovedstad, hvor han paa det danske Kongepars Vegne officielt besvarede det Besøg, som Kong Oskar I og Dronning Josefine

det foregaaende Aar havde aflagt det danske Hof. Opholdet i den svenske Hovedstad med dens skønne Omgivelser havde i høj Grad interesseret Hs. kgl. Højhed, der stadig fandt Behag i at fremdrage Erindringerne derom. Modtagelsen saa vel fra Kongefamiliens som fra Befolkningens Side havde været storartet. Sejladsen fra Vaxholm gennem Skærgaarden til det kgl. Residensslot, under Kanontorden, Flagning og Hurraraab fra de tæt besatte Baade paa Fjorden havde forekommet ham som et Triumftog. Smilende fortalte han, hvorledes Kronprins Karl og dennes to Brødre, Hertugerne af Østergøtland og af Upland, var sejlede ham i Møde i en Chalup og havde budt ham det første hjertelige Velkommen om Bord i Skibet. Ved Landstigningen havde de ført ham op ad Logårdstrappan til Slottet, hvor Kong Oskar den Første med sin yngste Søn, Hertug August af Dalarne, ved sin Side, havde hilst paa ham med en Hjertelighed, der bevirkede, at han strax havde følt sig ligesom hjemme blandt Omgivelserne. Hs. Majestæt havde derefter personlig forestillet Kronprinsen for Dronning Josefine og Enkedronning Desideria, og Hs. kgl. Højhed havde med særlig Interesse vexlet nogle Ord med sidstnævnte, om hvem Rygtet fortalte, at den store Napoleon i sin Tid havde været forelsket i hende, da hun var Demoiselle Clary fra Marseille. De fem Dage Kronprinsen havde gæstet det svenske Hof forekom ham, naar han tænkte tilbage paa dem, som et Eventyr: det havde været Fest efter Fest,

blandet med Kunstnydelser, Militærskuespil og landlige Udflugter. Som lysende Øjeblikke i dette Hav af Adspredelser mindedes han stedse det store Gallataffel paa Dronning Karoline Amalies Fødselsdag den 28. Juni og den pompøse Tale, som Kong Oskar holdt i den Anledning. Det havde gjort et overvældende Indtryk paa Kronprinsen, da han ved Indtrædelsen i den kgl. Loge i Theatret ved Kong Oskars Side modtoges med stormende Hurraraab og Haandklap af Publikum, som derefter havde sunget Nationalsangen »Ur svenska hjertans djup«. Tropperevuen paa Ladugårdsgärdet havde interesseret Kronprinsen, der var vant til sligt fra Frederik den Sjettes Tid, og Officererne havde derfor sat dobbelt Pris paa hans anerkendende Udtalelser, der faldt ved en Souper paa Rosendal. Kong Oskar førte Kronprinsen til Haga, Gustav den Tredies Yndlingsopholdssted, og overraskedes, da hans Gæst vidste nøje Besked om det personlige Forhold mellem Kong Gustav og Bellman. Det var fra Skuespiller Mantzius, at Hs. kgl. Højhed her havde sin Viden. Særlig stemningsfuld og gemytlig havde en storartet »goûter« været, der var arrangeret i »Kina«, i Parken ved Drottningholm. Kronprinsen havde her ladet sit Lune spille. Under megen Moro yttrede han, at dette Ophold vilde være et af de interessanteste Mærkeskel i hans Sømandsliv. Han havde vandret paa Islands Jøkler og under Madeiras Ranker, men det »himmelske Rige« havde været hans Ønskers højeste Maal. Nu var han kommet i det. Denne

»calembour« gjorde overordenlig Lykke. — Iøvrigt var Kronprinsen bleven forherliget i Sang og Digt som »Skioldungs-Son«, og han mindedes stedse med dyb Erkendlighed de skønne Strofer, hvormed Friherre Beskov havde modtaget ham. —

Men fraregnet denne Episode, førte Hs. kgl. Højhed et tilbagetrukket Liv hele Aaret igennem i Odense og paa Frederiksgave. Her tales ikke om hans Udflugter med Kutteren »Neptun« i Farvandene mellem Øerne, thi de havde en ren privat Karakter, og om dem kom næsten Intet til den offenlige Menings Kundskab. Naar Kronprinsen var kommen om Bord i »Neptun«, og Sejlene sattes til, plejede han spøgende at sige om sig selv, at nu var han »den flyvende Hollænder«. Men han var dog paa Turen denne Gang langt fra saa oprømt, som han plejede at være. Det lykkedes hverken Premierløitnant Smidth eller Kammerjunker Gyldenstjerne Sehestedt at bringe ham i rigtigt Humør. Det var Minder fra Fortiden, der steg op i hans Erindring og lagde sig trykkende om hans Sind.

Jo ensommere Kronprinsen følte sig ved Hoffet, hvor man i Krogene betegnede ham som »enfant perdu«, desto inderligere sluttede han sig til sin Ven, Berling, og til sin Favorit, Alma Vestris. De var begge om ham i Sommeren 1847 paa Frederiksgave. Alma havde taget Ophold hos en Embedsmands Enke i Dreslette, hvor hun havde et lille komfortabelt og elegant Hjem. Forretningen i Kjøbenhavn bestyredes af en Vikar, men

Bøgerne sendtes til Alma, der reviderede dem nøjagtigt. Berling boede paa selve Frederiksgave og dejeunerede hver Dag sammen med Kronprinsen alene, hvorefter han spaserede en længere Tur i Parken med sin Vært. Hele Personalet paa Slottet og Honoratiores i Omegnen fandt Behag i Berling og saa med Respekt og Anerkendelse hen til ham. Thi han havde et imødekommende, elskværdigt Væsen, og man vidste dernæst, at han var en Forretningsmand af første Rang, der ved sit kommercielle Talent og ved sin Dygtighed som Typograf havde skaffet sig en grundmuret Position i Samfundet, som man siger. Han var den rige Mand, hvis Organ i Pressen var Regeringens officiøse Tidende. Bønderne antog derfor, at han var ligesom et vandrende Depot af Statshemmeligheder. —

Officielt hed det, at Berling befandt sig paa Frederiksgave for at konferere med Kronprinsen om den typografiske Udstyrelse af et stort arkæologisk Værk angaaende Udgravningerne paa Fyen, et Værk, der skulde grundlægge Hs. kgl. Højheds Berømmelse som Oldgransker. Kronprinsen syslede virkelig med nordisk Arkæologi, men hans Samtaler med Berling drejede sig ikke om slige Æmner. Han drøftede sammen med sin Ven nationaløkonomiske Spørgsmaal, hvortil den mislykkede Høst i en Del af Europa gav Anledning. Men iøvrigt underholdt Kronprinsen sig gerne om Personalia med Berling, der havde et vidtstrakt Bekendskab, og besad en beundringsværdig Evne til at skaffe

sig Oplysninger, hvilke han meddelte ganske som han havde hørt dem og uden nogen Tilsætning af personlig Malice. Han havde endvidere et mærkeligt Greb paa at afpasse sin Fortællemaade efter Tilhørerens Samfundsstilling. Han kunde i sin Fremstilling være yderst populær, men aldrig plat, og paa den anden Side forstod han at bevæge sig i slebne, elegante Udtryk. Det var en Tone, han havde tilegnet sig under sine Ophold i Paris. Denne Egenskab hos Berling morede og interesserede Hs. kgl. Højhed.

I Eftersommeren 1847 var Premierløitnant i Marinen, Smidth, et Par Gange Gæst paa Frederiksgave, og hans Omgang var en Rekreation for Kronprinsen, naar denne hjemsøgtes af mørke Tanker og daarligt Humør. Med ham kunde Hs. kgl. Højhed jo tale gemytligt om sine »Orlogstogter« til Færøerne og Madeira, og om sine »Fribytterexpeditioner« med »Neptun«. Smidth glimrede som Whistspiller i de Partier, hvori han om Aftenen deltog sammen med Kronprinsen, Berling og Alma. Men sidstnævnte forstod ogsaa ved æstetisk Underholdning at gøre Aftenerne behagelige for Hs. kgl. Højhed. Hun havde under sin Virksomhed ved Theatret tilegnet sig Anna Nielsens simple og naturlige Deklamationsmaade, og hendes Oplæsning af fortællende Smaadigte var derfor fængslende og talte, naar Æmnet havde en gribende Karakter, virkelig til Hjertet. Naar Alma var Oplæserinde, smeltede hun saa at sige sammen med Digtningen, og personlig sporedes der fra

hendes Side ikke nogen som helst Prætension. Kronprinsen fulgte nogenlunde med den poetiske Litteratur, men væsenlig gennem Almas Deklamation. —

Da Berling og Jomfru Louise Rasmussen forlod Frederiksgave, var Kronprinsen et Par Uger ene, blandt de vante Hofomgivelser. Derefter begav han sig over Odense til de kongelige Efteraarsjagter i Nordsjælland i December. —

Kort Tid efter indtraadte det store Vendepunkt i hans Liv. Den 20. Januar 1848 døde Kristian den Ottende, og Sønnen besteg Thronen som Kong Frederik den Syvende.

Under den treaarige Krig og de derefter følgende politiske Kriser laa Frederiksgave hen i idyllisk Fred og Stilhed. Henimod Midten af Halvtredserne, forinden det solgtes til Grevskabet Wedellsborg, besøgte Kong Frederik den Syvende det, ledsaget af Grevinde Danner og Kammerherre Berling. Ved Gensynet af de gamle Steder vaktes selvfølgelig hos dem alle tre baade de glade og de vemodige Minder fra det i det Foregaaende skildrede Decennium.

ALEX. THORSØE

Lehnsgrevinde Danner. Historisk Novelle. Pris 3 Kr. 25 Øre, indb. 4 Kr. 75 Øre. Dr. Thorsøes Skildring af Grevinden er præget af Sympathi og Forstaaelse og kommer sikkert Virkeligheden meget nær. Den historiske Baggrund er som altid hos denne Forfatter i mønsterværdig Orden. Det er i det hele en Bog, som vil vinde Bifald, ikke alene litterært set, men ogsaa historisk.

Den hvide Dame paa Fredensborg. Historisk Fortælling. I denne Bog har Dr. Thorsøe utvivlsomt fundet et taknemligt Æmne. Selve Slottet er yderst populært, og den lille romantiske Kærne i den historiske Skal er baade interessant og spændende. — Det er et helt broget Kalejdoskop at kigge ind i. Forf. vil sikkert ogsaa faa Glæde af »Den hvide Dame«.

Eros og Mammon. Historisk Novelle. Naar man læser Dr. Thorsøes Bog, er det, som de gamle Silhuetportrætter paa Væggen af Oldefader og Oldemoder bliver levende, de fortælle deres Liv, som det var, stilfærdigt og sagtmodigt midt under de store verdenshistoriske Katastrofer, der ved Aarhundredets Begyndelse rystede Europa.

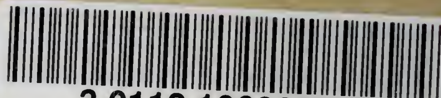
(*Vort Land*).

Et Hjertes Skuffelser. Pris 3 Kr, indb. 4 Kr. 50 Øre. Romanen tager sit Udgangspunkt fra Oktober 1859; da Tæppet gaar op, befinder man sig paa Herresædet Saltø ved Landevejen mellem Næstved og Fuglebjerg, hvor de tre Brødre Helstatsmændene og Slesvig-Holstenerne Karl, Wulf og Otto Plessen er samlede. Om dem grupperer sig lidt efter lidt Romanens Personer, allesammen Repræsentanter for de politiske Retninger, der spillede ind i de følgendes Aars politiske Begivenheder, og endte med Katastrofen i 1864.

Faas i alle Boglader.

H. Hagerup's Forlag,

København.

TRIERS BOGTRYKKERI
O. L. LIND & NUMA FRÆNKEL
KØBENHAVN.